

Plavolasa Metka v modri obleki

BRNIKI, maja

Najbližja in najbolj obiskana izletniška točka v letošnjih pomladanskih dneh za Kranjčane: Parkirni prostor, ki je zelo velik, kadar je prazen, pa mnogo premajhen v nedeljskih popoldnevih, je prepoln fičkov, avtomobilov, motorjev, koles — tja do ceste in še po njej so parkirani avtomobili, njihovih lastniki pa se drenjajo v restavraciji in okrog letališke zgradbe, da bi si pogasili žejo in videli velikega ptiča, ki pravkar pristaja.

Ljudje radi gledajo letala. Največ je takih, ki jih samo gledajo in si le po tihem želijo, da bi se kdaj peljali. Nekateri so sklenili, da vnesejo v perspektivni družinski proračun izdatek za vožnjo z modernim reaktivnim letalom Caravelle v Dubrovnik. Letališče na Brnikih je ljudem na Gorenjskem letala približalo — bolje, približalo jih je njihovim očem. Ampak že to je precej, da se tja pripeljemo z avtomobili; če bi bilo to pred desetimi, petnajstimi leti, na parkirnem prostoru ne bi bilo take gneče fičkov, kot jo vidimo na sliki desno. Prevladovala bi kolesa in mopedi.

Letališče Brniki postaja najmodernejšo letališče. Postaja. Mnogo še ni narejenega. Glavno pa je — moderna vzletna steza. Vsak dan več letal prihaja in z njimi vse več potnikov — in Metki ni dolgčas, res ne. Z vedno prijaznim nasmehom sprejema potnike ali pa jih spremlja v letalo in jim zaželi srečno vožnjo.

Naj jo predstavim?

Stavim, da jo poznate. Poglejte sliko in spomnili se boste, da ste jo že videli na sliki, tudi v Panorami že, pa v Manekenu ali na modni reviji v Modni hiši v Ljubljani. Ko smo ondan okrog poldneva obiskali letališče na Brnikih in Metki najprej voščili dober tek, smo jo poprosili za kratek razgovor.

— Mi pokažeš osebno izkaznico?

To sicer ni lepo, pa mi jo je le pokazala. Berem: **METKA STUZZI**, rojena 1. julija 1943 v Kamniku, živi v Kranju, študentka germanistike.

— Kaj delaš tu?

— Honorarno sem v službi na letališču, od 20. aprila do 20. oktobra. Informacijska služba, menjalnica, sprejem in odprava potnikov — vse to je moje delo. Javila sem se na razpis — pogoj: znanje treh tujih jezikov, nemščine, francoščine in angleščine — in bila sprejeta. Delam vsak drugi dan, od zjutraj do zvečer seveda, če pa pride letalo ponoči, moram tudi takrat biti tam.

— Si zadovoljna? Z delom namreč!

— Sem. Rada bi ostala na letališču tudi po končanem študiju. Pohvaliti moram dobro hrano, čudovito okolico, zanimivo in nenaporno delo.

— Kako vsklajuješ svoje delo kot manekenka z delom ground hostis na letališču?

— Vsak drugi dan sem prosta in takrat študiram ali pa delam pri reviji Maneken ali pri Centru za sodobno oblačenje v Ljubljani.

— Tvoj hobby? Ali hobbyji?

— Drsanje, klasična glasba (najraje imam Chopina), ribištvo, pa tudi očetu rada pomagam kot zobna asistentka.

— Boš odgovorila na vprašanje, če imaš fanta?

— Oh, veš, raje ne bi...

— Potem mi pa povej najbolj zanimivo dogodivščino doslej na letališču!

— To, da sem zadajlj, ko je prispela Caravelle, skoraj padla na stopnicah, ko sem sprejemala potnike, res ni tako zanimivo. Trema! Videla pa sem pred nedavnim, da je neki indijski župan dal kapetanu Convalr Metropolitana pred odhodom z letališča majhno živordeče zrnce v velikosti koruznega zrna. To je bila majhna škaticca in ko jo je kapetan odprl, je bilo v njej dvanajst majhnih slonov, izdelanih iz kosti. S tem je indijski župan zaželel kapetanu srečno vožnjo.

ANDREJ TRILER

Gneča na parkirnem prostoru letališča na Brnikih — Foto: Franc Perdan

- Stran 2
- Werner von Braun sega po zvezdah
- Stran 3
- Kamnita rimska grobnica iz Senčurja
- Stran 8
- Asocialnost neke vzgoje — ob člankih o filmski kritiki
- Stran 10
- Žito v zgodnji ameriški civilizaciji

Werner von Braun segga po zvezdah

V-2, zadnja, ki je v Evropi po vojni še ostala

Mož, ki ima največ zaslug
pri prodiranju človeka

v vesolje

Von Braun in Dornberger gledata z nezaupanjem na izhod njunega srečanja s Hitlerjem. Vendar pa je von Braun trdno odločen, da bo Hitlerja prepričeval z navdušenostjo, ki se po kaže vedno, kadar govori o svojem delu. Po magal si bo s filmom o uspelem startu A-4. Kdve — morda bo tokrat le šlo...? S seboj nesej tudi modele vozil za transport raket, načrte modele izstreljevalnih zaklonišč, ki naj bi jih zgradili ob Kanalu in material za urjenje po sebnih čet.

V levjem brlogu

Ze eno uro pred določenim časom se napolita Dornberger in von Braun v kinematograf, kjer razobesita po stenah svoje načrte in razmestita modele po mizah. Živčno gleda von Braun na uro. »Ob sedmih naj se prične. Še tri minute in še vedno ni žive duše! Ne smeva izgubiti potrpljenja, čeprav nama vse to čakanje krepke žre živce.«

Slednjič se vrata le odpro. Nekdo zavpije: »Führer!«

Povešenih ramen in z utrujenim korakom stopi Hitler v dvorano. To je torej človek, od katerega Dornberger, von Braun in njuni sodelavci lahko pričakujejo vse — ali nič.

Položaj na fronti je 7. julija 1943 za Hitlerja vse prej kot rožnat. Po kapitulaciji 6. armade pri Stalingradu je doživljal neuspeh za ne uspehom. V severni Afriki je moral 12. maja kapitulirati ostanek nemške vojske v Tuniziji. S pomočjo novih radarskih naprav odkrivajo zavezniški nemške U-Boote. Samo v maju so zavezniški potopili dvakrat toliko podmornic, kolikor jih je imela Nemčija ob izbruhu vojne. Nad Nemčijo bobnijo zavezniška letala, ki spreminjajo mesta v razvaline in pepel. Na zahodu grozi invazija...

Hitlerju je nujno potrebno novo orožje. »Kako se bo odločil?« se sprašujeta von Braun in Dornberger, ko zamrejo luči v dvorani.

Veličasten start

Skoraj 30 metrov visoka vrata se počasi odpro. Prikaže se težko jekleno ogrodje, namenjeno izstreljevanju raket. Nato izvedejo poskusen vžig rakete, ki je kardansko povezana z preizkuševalnim odrom, nakar naložijo raketo na poseben totornjak in z vožnjo po vijugastih cestah dokažejo izredne kvalitete tega vozila. Vojski namestijo s pomočjo hidravličnega dvigala 14 metrov dolgo in 4,5 tone težko raketo posebno na izstrelilno mizo.

Končno sledi start. Iz neposredne bližine se vidi, kako se raketa odlepi od stojala in se prične poševno dvigati. Kamera sledi poletu, dokler raketa ne izgine v daljavi. Zadnji metri filma še enkrat pokažejo vse važnejše faze izstrelitve. Nazadnje se na platnu prikaže napis:

»Pa nam je le uspelo!«

Priredil: JANEZ PODOBNIK

Prihodnjič: »Stutil sem, kaj je občutil Kolumb!«

Nebotičnik se dviga sredi travnika, odmaknjen od ceste. Zgradba iz jekla, stekla in betona. Na videz se ne razlikuje od tisočev nebotičnikov po vsem svetu. Vendar obiskovalec ve, da ga čaka nekaj posebnega: nekaj razburiljivega, očarljivega.

Ozek dovoz vodi do vhoda, ki je močno zastražen. Vstopili smo le, kdor je najavljen — šele potem, ko straža skrbno pregleda posebno izkaznico. Kajti v tej stavbi bije srce ameriških vesoljskih raziskav — tu, v Huntsvillu, Alabama, ZDA.

Rezidenca Wernerja von Brauna, človeka, ki pripravlja osvojitve Meseca, je v zadnjem nadstropju. Na steni za njegovo pisalno mizo so razvrščeni otroci »očeta velikih raket« — modeli njegovih stvaritev. V tem prostoru človek niti za trenutek ne more pozabiti, da stoji pred tehničnim direktorjem centra za vesoljske polete.

»Kakršnih odkritij se lahko nadejamo, če prodre človek v vesolje in nekega dne celo pristane na mesecu?« hoče vedeti radovedni reporter. Werner von Braun zmigne z rameni: »O tem ne bi mogel že sedaj govoriti, nekaj pa je gotovo: smo pred revolucijo v znanstvenih dosegih, ki bo odkrila človeku nove perspektive.«

Von Braun je popolnoma predan nalogi, ki si jo je sam zastavil. Neumorno skuša uresničiti svoje načrte. To je človek, ki nikoli ne popusti, niti v najmračnejših trenutkih. Prepričevali je moral ameriške ministre in predsednike o pravilnosti svojih načrtov. Se poprej pa je prepričeval s svojo iznajdbo diktatorja — Adolfa Hitlerja.

7. julij 1943

Ob 11.30 zavoni telefon pri dr. Walterju Dornbergerju, šefu preizkuševalne raketne postaje Peenemünde. Pri telefonu: minister za oborožitev in vojno proizvodnjo Albert Speer. »Pripeljite se nemudoma z letalom. Javiti se morate Führerju — vi in von Braun!«

Dornberger alarmira strokovnjake, ki naj bi ga spremljali. He III, v katerega so se vkrkali vodilni nemški strokovnjaki za rakete, namenjen in v Führerjev glavni stan pri Rastenburgu v vzhodni Prusiji, vzletel v gosti megli.

»Sedaj se mu pa kar na enkrat očitno zelo mudi,« gode von Braun, medtem ko letijo proti vzhodu. »Ali mislite, da ga bomo tokrat le prepričali?« Dornberger skomizgne z rameni. Dolej sta bila on in von Braun skoraj vedno razočarana. Seveda ne pri delu, tu sta žela uspeh za uspehom.

4. oktobra 1942 jima je prvič uspel start rakete A-4 — po dolgoletnih poskusih. A-4 je tip rakete, ki jo bodo kasneje imenovali »Vergeltungswaffe 2«. Za sedaj pa o V2 še ni govora. Rakete še ne smatrajo za orožje.

Ob izbruhu vojne so Peenemünde uvrstili med najnujnejše projekte, vendar ga je Hitler že leta 1940 črtal iz seznama nujnih nalog. Nekaj časa je bilo celo vprašanje, če bosta Dornberger in von Braun sploh še mogla nadaljevati z razvojem raket. Mnoge izmed njunih najposobnejših sodelavcev so vtaknili v vojaško suknjo.

Hitler ne verjame

Ce bi hoteli razvijati projekt na veliko, če naj bi raketo A-4 proizvajali serijsko, bi morali imeti na razpolago več ljudi in več materiala kot doslej. Morali bi izolirati četo za ravnanje z raketami, morali bi pričeti graditi rampe za izstreljevanje. Tudi če bi se tega takoj lotili, ne bi mogli izstreliti rakete pred pričetkom leta 1944.

Se januarja jim je minister Speer sporočil: »Führer se še vedno ne more odločiti, da bi vaš projekt vpisal v seznam nujnih nalog. Manjka mu vere v uspeh vašega načrta...«

Vse njuno prepričevanje je bilo bob ob steno. Hitler je bral njuna poročila o uspeli izstrelitvi rakete leta 1942, vendar ga niso prepričala. In tokrat naj bo drugače?

Kamnita rimska grobnica iz Šenčurja

Arheologi jo datirajo v prvo polovico četrtega stoletja

Najdba kamnite rimske grobnice v Šenčurju je med ljudmi izzvala vrsto komentarjev, ki so plod bujne domišljije v stilu »iz muhe slon«, znanstveno pa so povsem neosnovani. Kolikor dlje iz Šenčurja gre ta vest, toliko bolj je napihnjena. V Radovljici npr. že sprašujejo, če je bila res najdena rimska kamnita »hiša«. Zelo pogostne so govorice, da je bila grobnica polna zlatnikov, ki so jih že nekoč prej izropali. Ker smo naše bralce doslej o najdbi le skopo informirali, smo zaprosili kustosa za arheologijo Gorenjskega muzeja v Kranju Andreja Valiča, da nam o grobnici kaj več pove, čeprav je okrog nje še veliko nejasnega.

Prva tovrstna najdba na Gorenjskem

Rimska kamnita grobnica (v strokovni literaturi jo navadno imenujejo sarkofag), ki so jo našli v Šenčurju, je prva tovrstna najdba na Gorenjskem, zato za Gorenjski muzej nedvomno predstavlja pomembno pridobitev, lep eksponat, ki bo verjetno našel svoje mesto v stalni muzejski zbirki.

Zunanja dolžina kamnite grobnice je 195,5 cm, širina 73 cm in višina brez pokrova 62 cm; notranje mere so nekoliko manjše: dolžina 175 centimetrov, širina 52,5 cm in višina brez pokrova 48 cm. Grobnica je sklesana iz dveh kosov kamna — peščenjaka: iz enega koša pokrov in iz enega spodnji del (skrinja). Od kje ta kamen izvira še ne vejo; to bodo poskušali ugotoviti geologi.

Zunanost grobnice je precej grobo odelana, ob zgornjem robu, ob pokrovu pa bolj; tu se pozna, da so izdelovalci poznali že polžasto dleto, torej dobro orodje za obdelavo kamenja. Grobnica s pokrovom vred je težka približno dve toni in pol.

Pokrov grobnice je strelasti. Vrhnji del pokrova je bil le kakih 35 do 40 cm pod zemljo, pod humusom. Včasih so na tem mestu, kjer so grobnico našli, orali. Sarkofag je orientiran v smeri vzhod-zahod z odprtino na vzhodni strani, ki je velika približno 30x40 cm in je bila izdelana s kamnito ploščo iz peščenjaka. Andrej Valič pravi, da je bila odprtina izdelana istočasno z grobni-

co in da je verjetno v zvezi s pogrebnim obredom, za katerega po ne vemo, kakšen je bil.

Slabo ohranjen napis še nerazvozljan

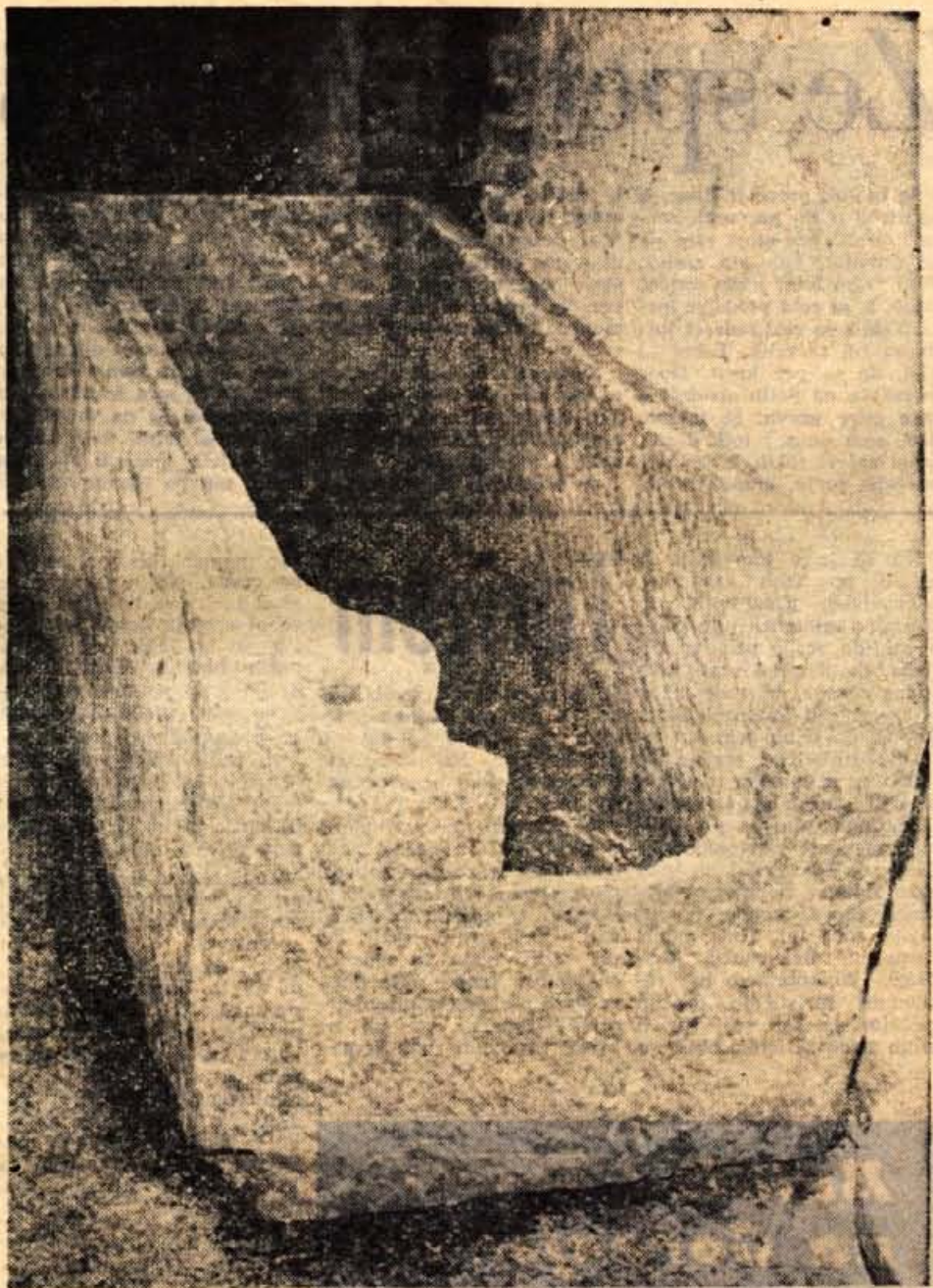
Na spodnjem delu grobnice, na desni strani v smeri orientacije, je uokvirjen napis, ki je razmeroma zelo slabo ohranjen. Zgornji dve vrstici sta popolnoma zbrisani, bolje pa sta ohranjeni tretja in četrta vrstica. V spodnji vrstici gre za priimek, ostali napis pa še ni razvozljan. Napis je v okrajšavah in ga bo zdaj proučeval Jaro Šašel od SAZU Ljubljana.

Izdelava napisa je precej rustikalna, grobo izklesana; to je značilno za pozno antično obdobje, v katerem je bil sarkofag izdelan.

Za proučevanje napisa, ki bo za strokovnjake verjetno še trd oreh, bo pa brez dvoma povedal še marsikaj zanimivega, o čemer lahko danes le še ugibamo, bodo zdaj izdelali odlitek.

Dvoje okostij in bakren novc

V grobnici sta bila pokopana dva človeka. Eden od obeh skeletov je bolj ohranjen in je dolg 170 cm, drugo okostje pa je skoraj povsem razpadlo. Asistent antropološkega inštituta filozofske fakultete v Ljubljani Tone Pogacnik meni, da gre pri prvem skeletu za moškega srednjih let, medtem ko za drugi skelet ni mogoče še ničesar reči.

V kamniti grobnici, ki so jo izkopali v Šenčurju, je bilo spodaj malo prsti, ki pa jo prvotno, ob pokopu, ni bilo, ampak je prišla vanjo pozneje — Na sliki: spodnji del grobnice z odprtino na vzhodni strani

Ob bolje ohranjenem skeletu so pri roki, pod kostmi dlani, našli slabo ohranjen bakren rimski novc, ki je nečitljiv. Datira v čas okoli leta 340 našega štetja, torej v prvo polovico 4. stoletja. Ta najdba je tudi celotno kamnitno grobnico v Šenčurju uvrstila v to pozno antično obdobje.

Drugih pridatkov v grobnici ni bilo.

Ali je možno, da bi bila grobnica kdaj v preteklosti izropana?

Seveda je možno, vendar za to nimamo prav nobenih zanesljivih dokazov. Morda skeleta, ki sta slabo ohranjena. Morda! Dejstvo pa je, da so drugje po svetu take grobnice običajno izropane. Vse to pa so samo domneve, ki nam konkretno o šenčurski grobnici še ničesar ne povedo.

Kdo je bil človek, pokopan v grobnici?

Tudi odgovor na to vprašanje, pravi kustos za arheologijo Andrej Valič, je le do-

mneva, ki temelji na premalo podatkih. Morda bo čez čas, ko bo najdba vsestransko bolje raziskana, lažje reči kaj več.

Menijo pa, da gre za človeka, ki se je verjetno ukvarjal s poljedelstvom, torej za priseljenca, ki je imel v Šenčurju svoje posestvo. Tu mimo je verjetno vodila cesta ali vaška pot. Brez dvoma pa je bil ta človek premožnejši kot drugi, ki si tako razkošnega pokopa v tako lepi grobnici niso mogli privoščiti.

Kato to, da je grobnica tako plitvo pod zemljo? Komaj 40 cm. Ali je bila prvotno na površini, pa so jo pozneje zakopali ali je v teku stoletij sama počasi zlezla v zemljo? Vse to so vprašanja, na katera še ni mogoče odgovoriti. Verjetno pa je, da je bila grobnica prvotno zunanaj, kajti zgornji dve vrsti napisa sta najbolj izbrisani, to pa je naredila voda, ki je odtekala s strehastega pokrova po zunanji steni grobnice. Tudi pokrov je zgoraj zelo močno izlizan.

Sarkofagov malo v Sloveniji, veliko v Dalmaciji

Kamniti rimski grobnice je ogromno v Dalmaciji in v drugih južnejših pokrajinah Jugoslavije, medtem ko v Sloveniji niso tako pogoste. Nekaj so jih našli v Ljubljani, ko so izkopavali rimsko Emono, vendar so vse brez napisa. Z napisom so v Sloveniji našli doslej eno v Možici in eno v Ajdovščini na Primorskem.

Šenčurska najdba je prva na Gorenjskem. Ne bi bilo prav, če ob tej priliki ne bi pohvalili ljudi, ki so grobnico v Šenčurju odkopali, da so se zavedali pomembnosti najdbe in takoj obvestili Gorenjski muzej. Le tako je prav in Šenčurjani naj bodo za zgled vsem, ki bodo v prihodnje morda našli kjerkoli kaj takega, ki bi bilo lahko velike važnosti za muzej in za odkrivanje neznanih stvari iz naše preteklosti!

ANDREJ TRILER
Foto: FRANC PERDAN

Že spet se neki sliš

Se ni tak grozovit doug, k sa utroc u šol per useh sortah sprasvajna mogli sam pa ke povedat, kok ata zasluž. Pred večm letm j blo največ takih, k sa rekl petnajst jurju. Tak, k sa rekl šedeset jurju, sa bli ta reh. Takm sa djal, de sa per korit. Dons merske od tistih otrok, k j take cifre pravu, še u šola hod, sam dons j tolk drgač, de ni največ takih, k zaslužja petnajst jurju, ampak takih,

k rečija preblizn štirdisit, zraun tega se pa še mal zlažija. Če pa češ, de t rečija, de s per kurit, pa moraš zasluž bliz sto jurju al pa še čez. Na ja, tud takih dons na manka, bel gutou jh j zmiri več.

Na ta viža b člouk djau, de se per nes zla fajm žvi, bolj ket merski po svet. Sam po mojm j tak, de tist, k to misl, j oslu podobn.

Ce uzamima, de j tekat, k

J edn zaslužu na mesec štirinajst jurju, koštala vožna z autobusam u Lublana osm kovaču, dons pa glih tist člouk tud na račun več let dela zasluž petntridisit jurju, za autobus u Lublana se pa plača dvesto deset dinarju, se prau, da j po tem takm jur dons uredn sam še tristo din pa meskeđi še na dobiš tok ket s pred letm. Če b banka na dajala pufu b blo res čudn, tak pa lde na ta viža

šparaja. K sa se zapufal, j fičko velu osmsto jurju, k j biu puč plačan, pa k j jemu fičko dvejst taužnt kilometru, j biu pa uredn osmsto pedeset jurju, al pa še k šnih sto jurju več.

Zdej, k se že tak grozovit doug ni neč podražil, k j vodarina skor zastonj, k t meso za »mejhne« dnarje kar tlačja u cekarje pa tak naprej, se bo mende spet neki rči podražil. Biez de spet meso pa čuili. Jest mislm, de de j to kar prou, bo pa jur spet mal men uredn, tist k sa pa per korit baja pa spet pet minut več colnga štel, de jm

na bo treba delat. Čez več mescu baja pa še »tamalm« mal perdal, po se bo pa use križm slišal, kak j fajm pa kak per nes lde fajm žveja.

Sam to še ni use. Pol, k se bo meso podražu, se bo še ješpren, zarad ješprena pa autobus. To se zastop, de j to prou, če ne pa ni rauno-težja, brez tega pa nobena vaga ne funkcionira. Tist, k pa mislja, da use to ni u ravnotežju, nej pa glasno poveja, če bo kej nugal.

Men se use tak zdi, de baja čez en par let otrok u šol rekl, de ata zasluž firklc kile jurju, malca u šol pa kolesa deset dek stotaku. De b blo le hmal tak, de ma spet meso pa čuili. Jest mislm, de de j to kar prou, bo pa jur spet mal men uredn, tist k sa pa per korit baja pa spet pet minut več colnga štel, de jm

SMOJKA

Ko se je v tem času že začelo po vseh časopisih, televizijskih programih, radijskih reklamah govoriti, pisati, da se je pričela ozioroma, da je pred vrati turistična sezona, bi tudi jaz v tej zvezi rad katero bleknil. Res je, da kljub pričetku letošnje turistične sezone še vedno tu in tam po trafikah, kioskih, prodajamo zimske razglednice, zimske prospekte, zastarele avtomobilske karte, da šele sedaj na brzo roko zidamo, belimo, obnavljamo razne motele, hotele, tujske sobe itd. Toda napisali Bienvenu, Benvenuti, Welcome, Willkommen na reklamnih turističnih deskah pričajo, da nas tuji turisti kljub temu že lahko obiščejo

Turizem

in je za njih vse preskrbljeno. Za njihovo udobno avtomobilsko vožnjo je povsem preskrbljeno. Saj so cestni prometni znaki, pozor kamernje pada, vozi 5, 10, 15 km na uro, jamstvo, da se bodo s počasno vožnjo počasi aklimatizirali, z različni obvozi pa si bodo po kotanjah in luknjah še bolj utrdili oblast nad volani svojih vozil. Pri tej vožnji bodo še spoznali slikovitost krajev naše dežele. Pred prekomernimi in sivnimi »štoparji« pa jih bo branil prometni znak »stna«,

kar pomeni »opozor, divjad na cesti«. No, v kolikor že vsak turist ne bo pripeljal s seboj svojega hotela na kolesih, se bo lahko nastanil v naših hotelih, motelih itd. Tudi tu bo povsem preskrbljeno, vsaj upam! Predvsem bo zadosti kisle vode na zalogi, kajti kisla voda je v turizmu zelo važen instrument oziroma pokazatelj, kolikšen je bil obisk tujih turistov v tej ali oni sezoni.

Tudi natakariji so se za to sezono dobro pripravili. Svoj naziv so že »prema vremenu« spremenili v naziv »her ober«, da ne bo kdo mislil, da je ta beseda »ober« popačenka. Ne, to je povsem pravilna slovenska beseda, katera pride iz glagola »obere«, obrati«. Z dolgimi trajnimi treningi so si utrdili tudi svoje tradicionalne globoke priklone. Po njihovi postrežbi točno spoznaš, v kakšno vrsto turistov spadaš.

Kakšen bo obisk letošnjega domačega turizma?

Mislím, da vsled slane vode, slanežaka ter slanosti cen, med besedami Welcome, Willkommen... ni zapaziti besede »dobrodošli«, to pa gotovo zaradi tega, ker je beseda »dobrodošli« namenjena domačemu turistu, predvsem po sezoni. Sicer bo kljub tej slanosti letovalo nekaj naših turistov ob obalah našega Jadrana, ker so pač v dobrih odnosih z denarnimi sredstvi. Vsi ostali, kateri so pa z denarjem »skregani«, bodo turizem zganjali v domovih, campih in jim bo počitniško sonce sijalo po znižanih cenah, ker jim bo razlika med navadno in ekonomsko ceno plačalo temu pa je njihov vzklík ob slovesu letovanja vedno isti.

O Jadran, vsako leto si mi dražji!

Seveda, kdor pa je v zgodnji pomladi prekomerno užival radič in solato, je finančno tako »oslabele«, da bo turizem zganjal kar doma in to tako, da bo na balkonu poleg »štokeria« postavil lavor vode, dal vanjo sol, postavil okoli sebe kaktuse, fikuse, magnolije, v roke vzal roman — Buči, buči morje Jadransko — brez mene! — in tako užival najcenejši turizem v našem času.

GREGA

Slovarček krajevnih imen

O izvoru imena BOHINJ se je že Janez Mencinger razgovoril prav zanimivo in malce hudomušno v potopisu MOJA HOJA NA TRIGLAV. Ko se sklicuje na ljudsko izročilo pravi, da se je že Valentin Vodnik ubadal s tem izrazom ter mu iskal izvor, ko je bival na Koprivniku. Potem pa se pošalji in pravi, da je bilo v njegovem času še slišati za bohinjskim omizjem, na katerem je stal bokal vina, Vodnikovo krilatice, da bi pravzaprav morali pisati to ime BOLHINJ in ne BOHINJ, »ker tisti spiritus familiaris (domači varuh) ki se zove v pristni bohinjščini »phas«, baje že od nekaj v Bohinju deluje tako značilno, da je dal ime vsej pokrajini.« No, to je razumljivo Mencingerjeva hudomušnost in morda res tudi Vodnikova in še marsikaterega »bolj nagajivega kot pometnega besednjakarja.« Takoj naprej Mencinger spet zbadljivo pripominja, »da nas uči sedanja izkušnja, da mi Slovenci, ne brigajoč se za druge važnejše stvari, pravopis tako menjujemo, kakor naše Slovenske klobuke in rokave« (v današnjem času pa bi morali poiskati kako bolj sodobno primer). Za tem pa dobesečno nadaljuje: »Drugi, BOHINJU bolj naklonjeni učenjaki, ki pa menda niso učenci Miklošičevi ali Jagičevi, trdijo, da bi bilo namesto BOHINJ pisati BOGINJ češ poganski bogovi, povsod drugje zaporedoma odstavljani in pregnani, so našli v skritem kotu slovenske zemlje poslednje pribežališče in nadeli svojemu novemu domišču iz same hvaležnosti ime BOGINJ, kar pomeni: dom bogov.« (MOJA HOJA, str. 6 — 1956). Beseda BOHINJ je brzkonice še pred-slovenskega izvora in pomeni krajevno označbo.

Prvo naselje od Bistrice proti jezeru na desni strani Save se imenuje BROD, rojstni kraj Janeza Mencingerja. Prebivalci so BROJANI (v narečju BROJAN), preložne zveze: NA BRODU, Z BRODA proti SAVICI; pridevnik: brojanska planina. Hrib NAD BRODOM je RUDNICA, v narečju RUDNICA, s polglasnikom. Tod so še pred vojno kopali boksit. Naselje na levi strani Save je SAVICA, prebivalci so SAVICANI, v narečju SAVICAN. Predložne zveze: NA SAVICI, S SAVICE, planina se imenuje SAVISKA.

Naslednji kraj so KAMNJE (množinski samostalnik ženskega spola). Bilí smo NA KAMNJA, v narečju NA KAMNAH, prebivalci so KAMNJANI, KAMNAN; poudarek je vedno na korenskem vokalu a. Peljali smo se S KAMENJ proti PÓLJU. Zaradi težke izgovorljive skupine soglasnikov se med m in n vrine polglasni o. Tako tudi Kámenjska planina, kámenški rot (kámenšk). Tudi nepoudarjeni samoglasnik v besedi NA KAMNAH ni pravi, čisti a, marveč vleče bolj na polglasnik: NA KAMNáH!

Krajevno ime PÓLJE ima korenski vokal ó bolj širok kot ožek. Zanimivo pa je, da izgovarjava niti ni tako izrazito široka, marveč je ta o nekam široko zamolkel v narečni izgovarjavi. Soglasnik j je v izgovoru otrdel, tako da dobimo PÓLE in NA PÓLEH al NA PÓLAH, namesto knjižno na POLJEH. Poudarjer je e, in sicer z ožkim naglasom. Knjižna oblika za prebivalce je PÓLJANI, narečna pa POLAN ali POLAN. Pridevniška oblika je poljanski (poljanski) in poljanska planina (póljanska). Po izvoru je ime množinske in ženskega spola.

JOZE BOHINC

Butale MILČINSKI - NOVAK
na Gorenjskem

Butalska teletina

Iz današnjih časov se bodo Butalcem ohranili marsikateri spomini, morebiti se jim bodo smejali, morebiti ne.

Med te spomine spada tudi butalska teletina.

Pravili bodo, da je v davnih dneh butalska mesnica vsako leto imela na prodaj kvečjemu eno pitano tele ali dve. Vsa druga teleta so dobila vizo in so jih za drage devize prodali na tuje.

Razdevalj da so isto dragoceno tele v koritu, to korito so potem izplaknili s kropom in so imele vesoljne tovarniške menze masno juho ves teden za vse delovne dni. Kostí od teleta pa so za drag denar izposojali in jih je vtikala v ekonom lonec vsak dan druga butalska gospodinja, da je dobila rižota zlahtnejši okus. Takšna da je bila v Butalah stiska z mesom!

Nekega dne, bodo pravili, je bil vlak z eksportnim mesom tako nemarno dolg, da so se železničarji že naveličali priklopljati vagon. Pa so zadnjega priklopili bolj površno in nesreča se ni mudila. Vlak je ravno sopihal proti meji, ko se je zadnji vagon odklopil. Zdrvel je po bregu, iztiril in se lepo čedno prevrnil v reko. Teletino so brž polovili iz vode in ker taka seveda ni bila več za izvoz, so jo prodali v butalski mesnici. Menda se tistega dne Butalci po dolgem času spet enkrat videli celo prava pravcata telečja jetra.

Včasih je le prav, če železničarji bolj slabo priklopijo kak vagon.

O znanem padalcu
JANEZU BREZARJU
piše Tone Polenc

Diamantni skok

V. nadaljevanje

Diamantne značke so najvišja priznanja v letalstvu in padalstvu. Lani jo je dobil tudi Janez. Bila je to druga diamantna značka v Sloveniji in tudi druga v Kranju, saj je pred Janezom to najvišje priznanje v padalstvu po sedemletnem udejstvovanju v tem športu prejel Rudi Skofic.

Morda vas zanima, kaj vse mora padalec napraviti, da mu v zlato značko vdolajo diamant? Odgovor bi bil najbolj popoln, če bi rekli: ogromno, med ta »ogromno« pa sodi: 500 skokov, skoki z višine nad 5000 m, skok z zadrževanjem, ki ne sme biti krajše od 50 sekund, dva skoka v vodo, dva nočna skoka in 20 skokov na cilj, pri katerih povprečna oddaljenost od »križa« ne sme biti daljša kot dva metra.

To so torej tisti okvirni pogoji, ki padalcu določijo diamant. Pravzaprav jih niti ni veliko, toda tako preprosto izgledajo, da bi laik menil: saj vse skupaj ni nič, saj ne ve, koliko individualnega dela, žrtvovanega časa, neprepanih ur in živčne napetosti je bilo potrebno za diamant, ki ga ne bo znal ceniti nihče razen padalca. Minilo je devet let od tistega prvega, za Janeza tako odločilnega skoka v Lescah, ko so se Janezu, ki je stal na krilu letala, tresle hlače.

Nekoč sem Janeza vprašal, kateri skok se mu je zdel od petstotih najbolj zanimiv? Ni veliko pomišljal: To je bila, je dejal,

NOCNA ZADRSKA

6. maj 1962. Vršac — trening državne reprezentance. Skoki na cilj, figurativni skoki, skupinski skoki na cilj in nočne zadrške. Mrak je že legel na zemljo in normalno bi bilo, da bi se vrata hangarja zaprla, da bi se z letenjem in skakanjem tega dne zaključilo. Vendar ne. Vrata hangarja so bila odprta na stežaj in okrog Douglassa so se še vedno sukali mehaniki. Kazalec ure v poslopju letališčne zgradbe se je bližal 23. Padalci, zbrani okrog svojega učitelja za okroglo mizo, so vstali, oblekli sinjemodre kombinézone in se napotili proti letalu. Tam so jih že čakala skrbno pripravljena padala, čelade, opremljene z rdečimi lučmi, baterije... Težko otovorjeni so se v medlem siju luči kabine letala strpali na sedeže ob pilotski kabini. Motorja sta zakašljala, vrgla iz svojega drobvoja curek svetlih plamenov, nato pa stekla v umirjenem in pomirjujočem tempu. Letalo se je, kot ogromna kresnica z zeleno lučjo na desnem in rdečo na levem krilu, premaknilo na začetek vzletne steze, ki se je obrobljena z dvema trakovima pozicijskih svetilk, postavljenih na vsakih petdeset metrov, končevala v navidezni neskončnosti. V soju reflektorja je DC-3 vzletel. Janez je opazoval črtno pod seboj. Sprva je še razločil posamezne vasi, ki jih je tu in tam osvetljevala zanikrna ulična svetilka, nato je izginilo tudi to. Edina stvar, ki jo je v črtni zaznal, sta bili pozicijski luči na koncih kril letala. Opazoval je kazalec višinomera, pritrjenega na rezervno padalo. Skoro 2000 m. »Praviti se bo treba.« Tudi ostali so že vstali in čakali na znak pilota. Nenadoma je med vrati letala zasvetila zelena luč. Znak za skok. Janez se je pognal v nič pod seboj. Zagrnula sta ga noč in tišina. PIŠČ zrak. Skali višinomera in štoparice sta se svetlikali v blede zelenkasti barvi. Rdeča luč na čeladi mu je obraz pošastno osvetljevala. On in noč. Bila sta sama, sama s piščem zraka, ki je Janezu dal vodeti, da pada. Stabiliziral je telo, padal je s konstantno hitrostjo. PIŠČ, ki je bil še tik po odskoku dokaj

glasen, je skoro pojenjal. Pod seboj si je skušal predstavljati zemljo. Ni je bilo. Vedel je, da je nad letališčem, vedel je, da sveti na hangarju reflektor in vedel je, da je pista raznamovana s svetilkami rumene, zelene in rdeče barve. Vse to je vedel, a videl ni ničesar. Pazil je na telo in štoparico. Še deset sekund. Potem se mu je zazdelo, da je pod njim nekaj zasvetilo. Bilo je letalo, ki je v svitu reflektorja pristajalo. Sele tedaj je vse tisto, česar prej ni videl, zaznal. Opazil je tudi križ, njegov cilj. 500 m. Potegnil je ročico padala. Sunek, pok... Prižgal je baterijo in osvetlil kupolo padala. Bila je normalno odprta. Križ pod njim je postajal vse večji. Vlekel je vrvice in počasi drsel v desno. Nato se je obrnil za 180 stopinj in z vetrov v hrbet pristal tik ob križu. Za njim so pristali še kolegi.

SKOZI OBLAK

In še en skok tega leta je bil zanimiv, morda zanimiv zato, ker je bil kršenje discipline v zraku, pravil, ki določajo varnost letenja in skokov.

Nad letališčem se je razbohotil orjaški kumululus z bazo na 800 m in DC-3 je tik ob njem do 4500 m vztrajno nabiral višino. »Da ne bo komu prišlo na misel, da bi šel v oblak«, je učitelj padalstva Miličević zabičeval 7 varovancem in pravkar pečenim učiteljem padalstva. Vsi z Janezom na čelu so mu prepričljivo prikimali, ampak vsak si je mislil svoje. Bleščeče bel oblak je bil preveč vabljiv. Na 4500 m je Janez skočil tretji po vrsti. Nekaj časa je gledal kolege, kako se poganjajo iz letala nad njim. Nato je pred seboj ugledal vabljivi oblak. Ne da bi kaj dosti pomišljal, se je vleknil, spustil glavo pod horizont in zaplanil v kipečo gmoto. Sprva so ga obdajale le cunjam podobne meglice, ki so se pričele vedno bolj gostiti, dokler ni Janez opazil, da pada skozi sivo gmoto, ki izredno hitro temni. Pogledal je na višinomer. Zdrnil se je. Ni ga namreč videl. Kar vročica ga je obliha. »Le kaj se z menoj dogaja?« ga je obhajalo. Sklonil se je naprej. Sele tedaj je oko zaznalo fosforescenčni skali obeh instrumentov. Nato je pogledal na desno. Roke, ki jo je držal stran od sebe, ni videl. Sivina in tema sta postajali vse gostejši. Cutil je, kako mu vloga moči kolena in kako se mokrota vztrajno širi. V prepričanju, da je v oblaku sam in da se mu ne more ničesar zgoditi, je padal naprej. Neskončna sivina in tema. Le kdaj ju bo konec? Spet se je s trudom ozrl na višinomer. Sele 2000 m. Računal je. Baza oblaka je na 800 m. Torej še 1200 m megle. Še skoraj 30 sekund padanja skozi oblak. In kaj, če se je medtem

baza oblaka spustila niže? Zona, ki je bila pred nekaj trenutki vroča, je postala mrzla. »Dobro bom premislil, če bom v oblak šel še enkrat.« Najraje bi padalo odprl kar v oblaku. 1300 m. Cutil je, da je moker do kože. Tudi zeblo ga je. 1000 m. Sedaj ali nikoli. Z olajšanjem je opazil, da sivi oblak postaja vse svetlejša. Končno spet krpe oblaka in tu in tam zemlja. »Pa se le niso zmotili!« V trenutku je pred seboj ozrl samo zemljo. Presenetila ga je in od same hipne spreembe je skoraj samogibno segel po ročici padala. Pogledal je na višinomer. »Lahko počakam še 300 m.« Ozrl se je navzgor. Presenečenje je bilo takrat še večje. Razvrščeni kot na paradu je vseh sedem padalcev, ki so bili vsak zase prepričani, da so v oblaku popolnoma sami, drug ob drugem pridrselo iz oblaka. Pomislil je: saj nismo bili v oblaku oddaljeni več kot meter drug od drugega! Videl je, kako se mu kolega, ki je padal nekaj metrov od njega, reži. Bili so ga sami zobje. Na 500 m so odprli padala. Na cilj so prileteli točno, s povprečjem 1,50 m. In njihov učitelj Miličević? Ta je skočil slednji in ker se je edini držal predpisov, pristal 600 m od cilja. Zato drznim padalcem, ki so kolektivno prebili oblak, ni rekel niti besede. Sicer pa kaj bi: vse se je v redu končalo in tudi cilja niso tako zgrešili, kot on sam.

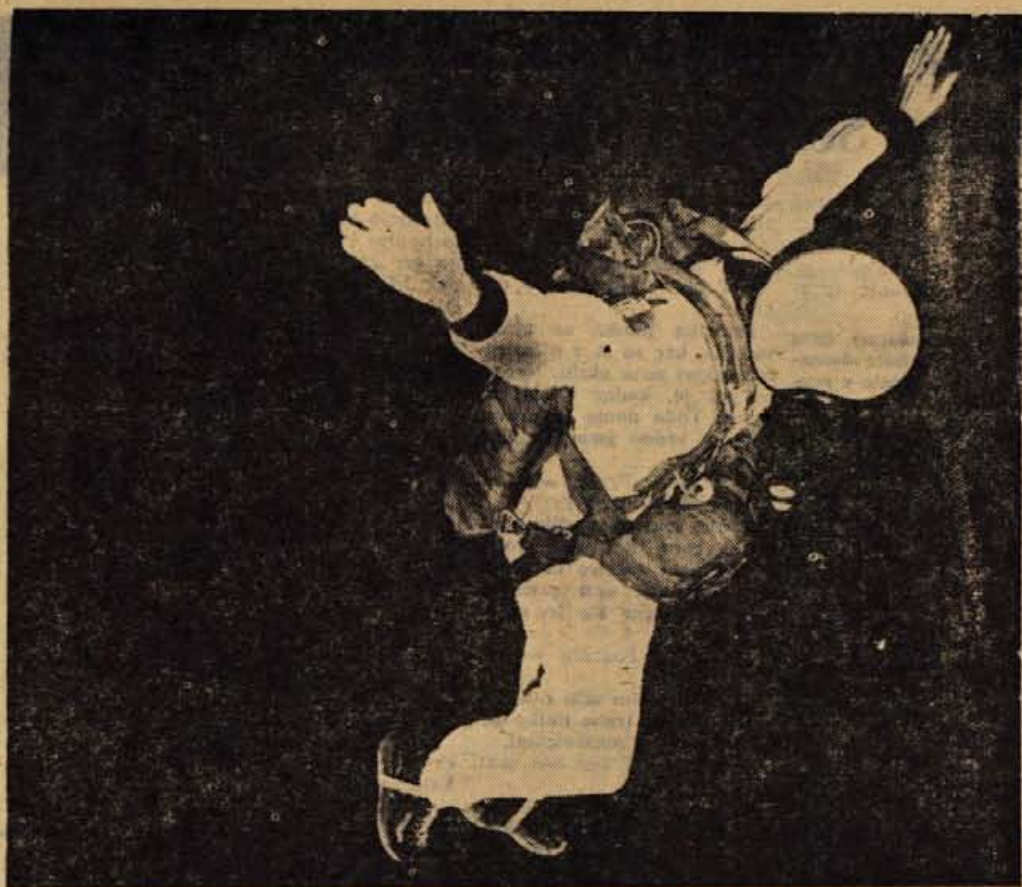
DIAMANT

Pogoji za diamantno značko so bili skoraj zbrani. Le do številke 500 je manjkalo nekaj enic. Te je Janez dopolnil septembra 1963 v Lescah. Bilo je tako kot prvokrat in z njim je bil njegov prvi učitelj, ob njem pa kolega in prijatelj, nosilec diamantne »C« značke, Kranjčan Rudi Skofic. Z Jožetom sta se vedla v PO-2 in poletela. Na tisoč metrih je Jože odvzel plin in iz žepa potegnil steklenico. Veselo in visoko sta nazdravila eden drugega. Nato je Janez skočil in petstotič kot prvič padal proti zemlji. Imel je diamantni »C« in eden njegovih ciljev se je uresničil.

Tudi učitelj padalstva je bil, uslužbenec izvršnega odbora ZLOS. Inšpektor za padalstvo v Sloveniji. Vsa leta član aerokluba »Stane Zagare Kranj...

In kaj ta naš znanec počne sedaj?

Trenutno je na pripravah državne reprezentance v Vršču. Z njo se bo udeležil mednarodnega tekmovanja v Bratislavi in svetovnega prvenstva v Münchnu, ki bo v avgustu. Ukvarja se z problematiko slovenskega padalstva, skuša jo na svoj način rešiti, rešiti to, kar je od športnega padalstva v Sloveniji še ostalo!

Anketa med učenci osemletke »Lucijan Seljak« v Stražišču

V anketi, ki smo jo pred meseci izvedli med učenci višjih razredov osemletke »Lucijan Seljak« v Stražišču, je bilo tudi naslednje vprašanje:

»Vam ostane dovolj časa za učenje, kdaj pišete domače naloge in kaj delate v prostem času?«

Zanimivo je, da je bilo veliko število odgovorov negativnih. Otroci, ki obiskujejo 7. in 8. razred, prebijejo dopoldan ali popoldan približno 5 ur v šoli, preostali čas pišejo domače naloge in se uče, tako da jim za prosto zabavo ostane resnično zelo malo časa. Otroci, ki žive na kmetijah ali otroci starejših staršev pa stežka nalogo in celo čas za učenje. Morda nam bolj nazorno govore kar odgovori učencev 7. in 8. razredov.

— Zenska, Zg. Bitnje — oče šofer:

Domače naloge napišem takoj po kosilu. Nato pomagam mami, pospravim stanovanje in peljem mlajšo sestrico na sprehod. Mati je zaposlena v popoldanskem času, zato pripravim večerjo jaz. Zvečer sem utrujena in se težko učim.

— Zenska, doma iz Jame — oče upokojenec:

Ko napišem domače naloge, delam doma. Če mi ostane čas, se učim. V prostem času najraje spim.

— Moški, Breg ob Savi — oče delavec:

Za učenje mi vedno zmanjka časa. Ker sem najstarejši, moram doma zelo veliko delati. Mati je v službi ves dan, oče do 14. ure. Poletj pomagam sosedom.

— Zenska, Stražišče — oče nameščeneec:

Nimam dovolj časa za učenje. Naloge napravim, kadar imam čas in se istočasno tudi naučim. V prostem času zelo rada berem.

— Moški, Zaloše — oče posestnik:

Doma je zelo veliko dela. Naloge napišem zvečer, pa tudi učim se takrat. Včasih grem v kino.

— Zenska, Podnart — oče delavec:

Učim se skoraj vedno od 16. do 20. ure. Prostera časa mi ostane le malo. Zvečer pletem ali berem knjige.

— Moški, Mavčiče — oče kmet:

Doma imamo 14 glav živine. Dela je zelo veliko. Ves prosti čas porabim za učenje, toda vem, da je tega zelo malo.

— Moški, Zgornja Besnica — oče delavec:

Največ delam na polju. Zvečer sem utrujen in se zato vedno učim zjutraj. Naloge napišem, kadar imam pač čas.

Za mnoge je torej pouk čas, ki ga štejejo za čas počitka. Seveda so učni uspehi takih učencev slabi, saj prihajajo v šolo preutrujeni in nepripravljeno, često brez

domačih nalog ali pa jih prepišejo v šoli. In kakšni so bili njihovi občutki ob pričetku novega polletja?

— Zenska, Mavčiče — oče kmet:

Pričetna pouka se nisem veselila, ker so se z njim začele zopet nove skrbi. Nerodno mi je, kadar v šoli ne znam. Toda doma je preveč dela in vedno zmanjka časa za učenje.

— Zenska, Praše — mati pisarniška uslužbenka:

Pouka sem se veselila predvsem zato, ker sem zopet prišla med sošolce in sošolke. Počitnice sem preživela doma in sem šla le redko ven.

— Moški, Podreča — oče kmet:

V šolo hodim zelo rad, ker mi takrat ni treba toliko delati kot med počitnicami.

— Moški, Praše — mati upokojenka:

Pouka se nisem veselila, ker v šoli ne dobim denarja. Med počitnicami pa sem delala in zaslužila.

— Zenska, Srednje Bitnje — oče kmet:

Pouka se nisem veselila. Mati je bila bolna in sem morala veliko pomagati očetu.

— Moški, Mavčiče — oče delavec:

Pouka sem se veselila, ker je bilo tedaj za mene konec težkega dela in je v šoli zelo lepo. Veselil sem se tudi zato, ker me je zanimala vožnja z avtobusom.

Moro učencev na čas, ki bi ga lahko porabili za učenje ali za sprostitev, prebije na vlakih in avtobusih. Nekatere

se vozijo s kolesom ali pa stanujejo v oddaljenih vaseh in hodijo v šolo peš. Pri tem ne gre za izgubo časa, ampak jih dolga pot v šolo in domov tudi utruja, kar skupno prav gotovo vpliva na slabši učni uspeh.

— Moški, Zaloše:

Vstajam ob 5.45. V šolo se vozim z vlakom. Do postaje porabim 35 minut. Vrnem se okoli 13. ure.

— Moški, Ovsiče:

V šolo se vozim z vlakom. Vstajam ob 5.30. Do vlaka hodim 3 minute. Pozimi je neprijetno.

— Zenska, Sutna:

V šolo se vozim z avtobusom. Vstajam ob 6. uri. Moja pot do postaje me posebno pozimi zelo utruja.

— Moški, P. Lina:

V šolo se vozim s kolesom, če je pot slaba, hodim peš.

Vstajam ob petih.

— Zenska, Praše:

V šolo se vozim z avtobusom. Odpošje ob 6.30. Vrnem se ob 13. uri in sem velikokrat zelo utrujena.

— Moški, Zgornja Besnica:

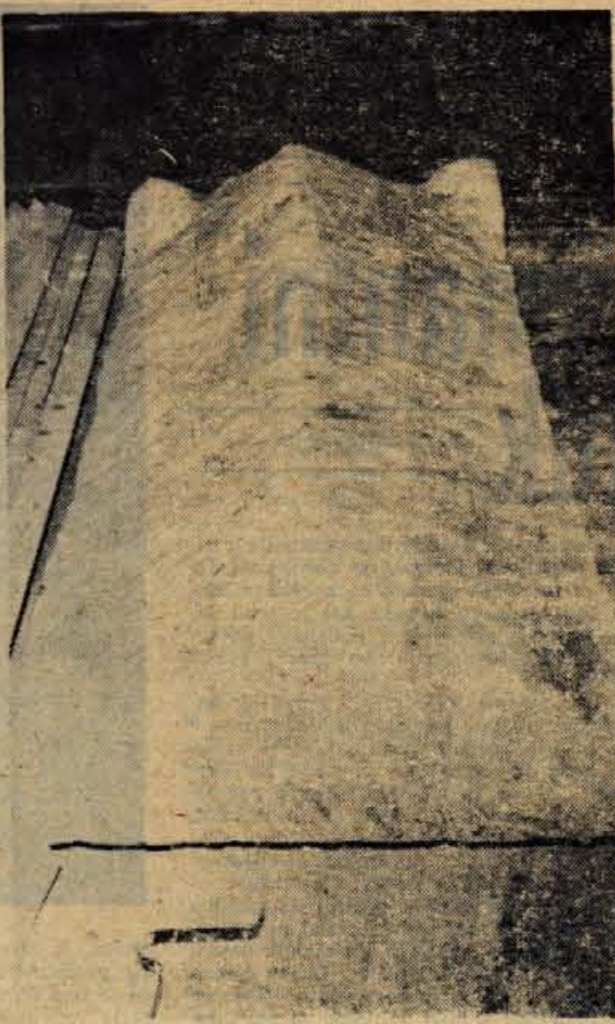
V šolo prihajam z avtobusom. Da pridem pravočasno, vstajam ob 5. uri. De avtobusne postaje porabim 45 minut.

— Moški, Javornik:

V šolo hodim peš. Vstajam ob 4.45 minut. Domov pridem ob 14. uri. Pot do šole me zelo utruja.

— Moški, Cepulje:

Vstajam ob petih. Do šole hodim 2 uri 15 minut. Domov se vrnem ob 15. uri. Za učenje mi ostane premalo časa. — PETJA MAINTINGER

POKROV KAMNITE RIMSKE GROBNICE IZ SENCURJA

Na tretji strani, kjer objavljamo podatke o sarkofagu iz Sencurja, je zaradi pomanjkanja prostora izadla slika pokrova grobnice. Pokrova delavci, ki so grobnico našli pri kopanju temeljev za hišo niso poškodovali. Grobnica je stara več kot 1600 let, zato ni čudno, če je kamen, posebno pokrov, že močno izlisan.

140 - letnica Prešerno- vega pisma »Ljubim staršem«

V prihodnjih dneh bo poteklo natančno stoštrideset let, kar je 23-letni študent prava na Dunaju napisal pretresljivo pismo svojim staršem v Vrbo.

To pismo je drugi znani Prešernov rokopis z lašnoročnim podpisom. Napisano je bilo dne 24. velikega travna (maja) leta 1824. Prvi ohranjeni Francetov rokopis in podpis pa predstavlja latinska šolska naloga (ocenjena z E=eminenter, t.j. veliko odlično!), napisana v šestem gimnazijskem razredu (II. humanitarni letnik), v šolskem letu 1818/1819.

Obe listini, ki pomenjata ne le prvi pesnikovi pisanji, pač pa tudi dokaz o njegovi nadarjenosti in že zgodnji življenjski modrosti, sta danes ohranjeni v rokopisnem oddelku Narodnega muzeja v Ljubljani. (Ob otvoritvi kranjskega Prešernovega spominskega muzeja smo jih imeli priložnost videti v izvirniku, zdaj sta tamka na ogled le fotokopiji).

Prešeren je pisal z Dunaja domov v Vrbo le kaka tri pisma. Ohranjeno pa je le to, drugo po redu. Za prvega se je spominjala Francetova sestra Lenka, da

je bilo pisano v verzih. Nekatere odlomke, katerih se je spominjala, je povedala Tomu Zupanu. Prešeren je kar prešerno odgovarjal na vprašanja domačih, kako mu gre na Dunaju: »Se z bukvami usajam — pa belim glavó — pa zjala prodajam — pa gledam takó. — Do sedmih ležim — še komaj se zganem — se s fant tud to storim — če v vodo poskačjo — pokosim. — Kaj drugi počnejo — jaz jaz tudi za njim.«

Drugo pismo, o katerem danes pišemo, pa je Lenka ohranila in ga vestno izročila v Zupanove, tedaj, ob koncu prejšnjega stoletja, najbolj poklicane roke. Objavljeno pa je bilo prvič šele leta 1911.

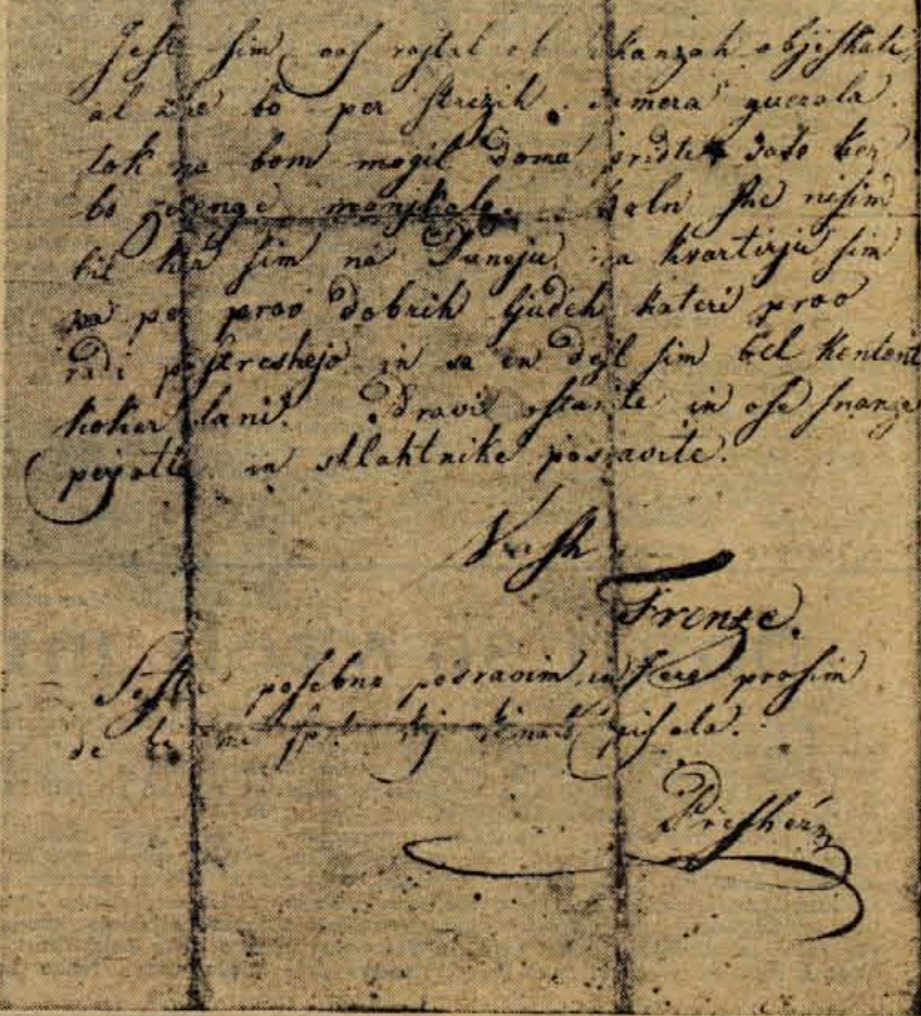
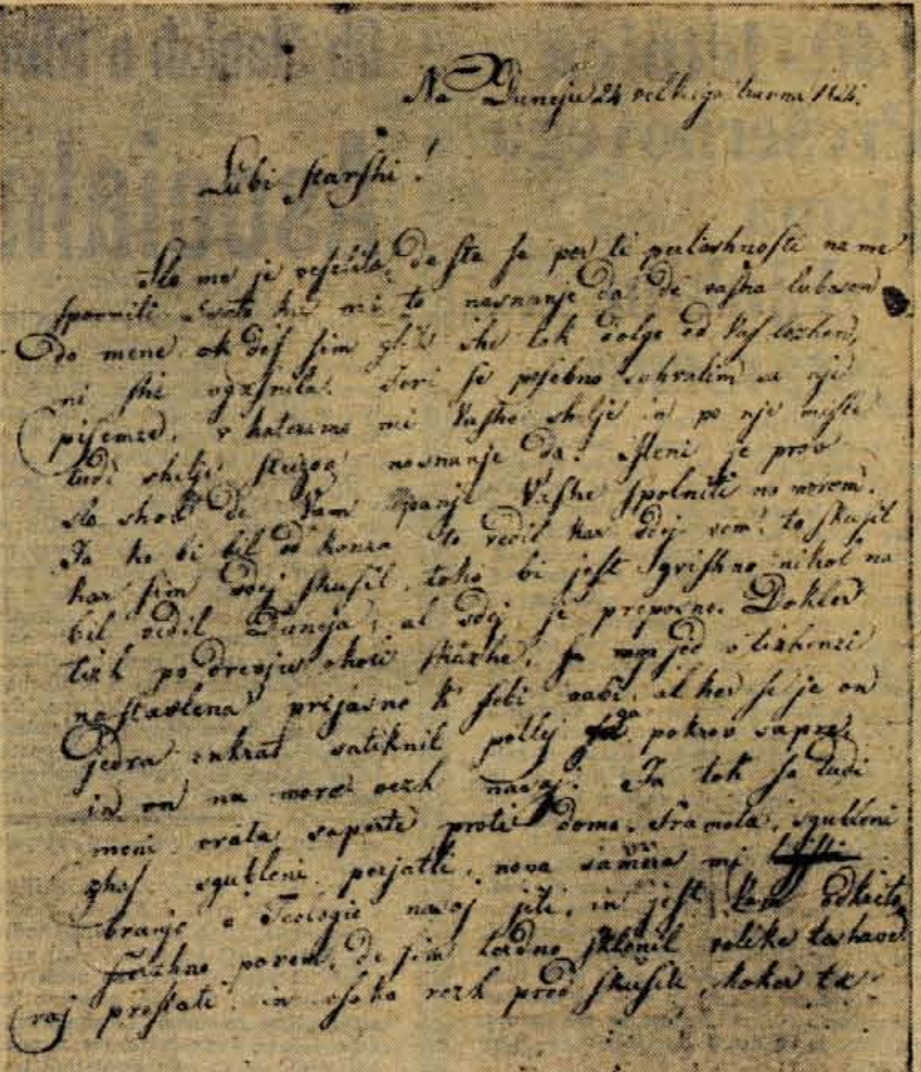
Tretje izgubljeno pismo je pisal Prešeren šele leta 1827, t.j. kar tri leta pozneje. Kaže, da France ni prav rad pisal pisem... Lenka, ki je Zupanu tudi o tem pismu pravila, se je spominjala le tega, da je pismo vsebovalo v glavnem nasvete očetu, ki je hotel vse posveto prepisati samo na hčer Mino. France je ob koncu pisma zapisal bridko resnico in rotli očeta: »Prezgodaj jel Pomislite, oče, sestre se zdaj presrčno ljubijo; potem se pa ne bodo več, če boste enj vse dali.«

Ohranjeno pismo je odgovor na Jerino, ki je bratu v imenu staršev pisala njihovo naročilo: naj se z Dunaja vrne in vstopi v ljubljansko bogoslovje; stari ujec Jozef bi mu pomagal, da bi mu eno leto dunajskih študij steli v dobro. Vedeti še moramo, da je bila pesnikova mati izrazito religiozna žena, ki je želela, da bi vsi trije sinovi postali duhovni. Vendar je Franceta globoko spoštovanje do staršev, posebno da matere, vodilo, da je tako prijazno in prepričevalno zavračal želje domačih.

Pismo je pisano s črnilom na štirih straneh precej hrupavega in sivga papirja (velikost strani 18,5 x 23 cm). Po tedanji šegi je bilo zloženo v tretjinski format; od tod toliko sledov prepoznjenosti na pismu. Sledi nekaj najbolj značilnih odlomkov iz pisma, napisanega »Na Dunaji 24. velikega travna 1824« in naslovljenega z »Lubi starši!«

»Zlo me je veselilo, da ste se per ti perložnost na me spovnilli, zato ker mi to naznanja da, se vaša lubezen do mene de sm glih že tok dolgo od Vas ločen, ni

(Nadaljevanje na 8. strani)

Naš roman

A. A. BEG

Elvie, v najpričupnejši, najjasnejši in najveselejši vlogi svojega filma, je Antonini predstavil človeka, ki nikdar ne bo doživel drame Alda in dramatične domneve njegove zgodbe. Elvia

bo postala prikupna, vendar stara devica. Lepega dne bom star samec in morda ne tak večer kakor Elvia, je premišljeval Fabio.

V postrani terrarski ravnini, pod vodenim zimskim nehom, je Aldo ostal pri dekletu, ki je imelo bencinsko črpalko. Dekletu v oče je bil star, malo prismojen moški, in Aldo je pomagala dekletu. Bila je lepotica, prikupnejša kakor Irma, bila je čutna in čudovita v postelji. Aldo je imel srečo. Le oče jima je bil v napoto. V Vrbo je nosil člansko izkaznico Federazione Anarchica, bil je popolnoma osamljen, ob spodnjem toku Pada ni bilo več anarhistov, kot v Toskani. Počenjal je neumnosti in nekega dne napadel soseda, ki je pravkar nameraval posekati nekaj dreves. Virginia je rekla Aldo: »Bolje bo, če ga spraviva v ricovero.« Ko je t. rekla, in zinila je kar mimogrede, je stala pred predalnikom, toda Aldo jo je ošinil z naglim pogledom, vedoč, kam meri. S s. vrstvom je pomislil — spet zenska, ki se hoče znebiti moškega, ker ji je v napoto. Črpalka je stala blizu Porto Tolla, ob novi cesti, ki vodi iz Ravenna v Benetke, in starca sta odpeljala v ravenski dom onemoglih. Tako je hotela Virginia. Aldo je opazoval starce, ki so posedali po hladnih hodnikih ricovera in čakali. Stari anarhist je rad h. dil po ravnici okrog Porto Tolla.

Antonioni je hotel pokazati, da je bil Aldo odnosa do Virginie na moč podoben ljubezni. Ko bi Aldo lahko pozabil Irmo, bi se vdal popolni utvari, da, morda bi lahko celo ljubil Virginio navzlic njenemu drobnemu značaju. Slednji sklep je Fabio po premisleku zavrgel, ne toliko zaradi Virginijinega značaja — pogoj za ljubezni. Jaz, na primer, je razmišljal Fabio, je

ljubimcev — temveč zato, ker je vedel, da se nadomestilo ne more počasi spremeniti v kaj pristnega. Utvaro bi bilo lahk. spoznati in jo poskušati spremeniti v kaj dobrega — to je skrivnost večine dobrih zakonov! — toda za delj časa se ni moč slepiti, da nismo srečali velike ljubezni. Jaz, na primer, je razmišljal Fabio, je nisem srečal, vendar se tudi nisem mogel odločiti, da bi utrdil katerokoli izmed svojih utvar. Z Aldom, tako je premišljeval, mava skupno to, da se ne moreva spoprijazniti s slepilom; toda, njuno vedenje je imelo povsem nasprotno razlogo: Aldo je poznal veliko ljubezev, Fabio pa je ni.

Aldo je propadel. Zabredel je med dninarje, ki so živitarili ob izlivu Pada, med čudno ljudstvo sezonskih delavcev, ki so praznih zimskih čakali na pričetek izsuševalnih del v pomladi, živeli v klubih, imenovanih »Zelena mačka« ali »Laterna magica«, vzhodno od Comacchia, vzhodno od Pompose, v bunkerjih in kolibah. Aldo je navezal razmerje z vlačugo, z eno izmed »prostitute di campagna«, ki je imela kolibo v »fociju«, na peščini poleg enega lenobnih izlivskih rokavov Pada, prenehal je delati, začel je kvartati in ribariti. Ob gladnih večerih je mozakar po imenu Gaultiero pripovedoval zgodbe iz Venezuele: stare zgodbe o begu v raj. Če je glad postal neznošen, je Andreina vstala in odšla; običajno ji je uspelo, da je zaslužila nekaj denarja.

140 - letnica Prešernovega pisma

»Ljubim staršem«

(Nadaljevanje s 7. strani)

že ugasnila. Jeri se posebno zahvalim, za nje pisemce, v katerimo mi Vaše želje in po nje misle tudi želje stricov naznanje da. Meni je prav zlo žov de Vam upanje Vaše sporniti ne morem. Ja, ke bi bil od konca to vedil, kar zdej vem, to skusil, ker sim zdej vem, to skusil, kar sim zdej skusil, tako bi jest gvišno nikol ne bil vidil Duneja; al zdej je prepozno.»

»... in jest Vam odkritosrčno povem, da sem terdno sklenil velike težave raj prestati, in vsako reč pred skusiti, kaker ta stan, v katerega sim se podal, zapustiti, in kateri mi je bil gvišno namenena.»

»... Zato če vas bo kdo prašal, al rajtam kdej nazaj k Teologiji jiti, mo le recite, da te misli več nimam. Ko bi to sturil toko bi me mogil vsak za nespametniga deržati.»

»Jest sim vas rajtal ob vkancih objiskati, al če bo per stricij zamera gverala, tok ne bom mogil domu priti, za to ker bo cerenge manjkalo. Bola še nisem bil kar sim na Duneju, na kvartirju sim pa per prou dobrih ljudeh, kateri prov radi postrežejo, in za en dejl sim bel kentent koker lani. Zdravi ostanite in vse znance perjatle, in žlahtnike pozdravite. — Vaš France.»

Al ne zveni iz tega pisma neka kljubovalnost, morda tisti mladostni ponos, ki ga je že Dagarin ocenil v svoji beležnici, ko je pri Prešernovem imenu napisal opazko »stolz«?

Trindvajsetletni študent je imel za seboj gotovo že določena mučna erotična doživetja in druge grenke izkušnje, ki jih preprosti človek z dežele v velikem mestu še mnogo težje prestaja. Vendar mu je ponos branil, da bi klonil in se vdal željam staršev in stricjev. S pomočjo služb (instruktorjev v Klinkoströmovem zavodu, pozneje domači učitelj pri grofu Dubskem) in Knafljeve študentske je vztrajal kljub usahntvi podpor stricjev duhovnikov.

Ta kljubovalnost, ponos in svobodoljublje zavzeli se iz mnogih poznejših Prešernovih pesmi, najbolj v Sonetih nesreče:

Naprej me, sreča, gladi ali tepi,
me tnal našla boš, neobčutiljivo.
Ali je bila ta vera v usodnost »sreče krive« izvir Prešernove pesniške moči? In ponosne zavesti umetniškega poslanstva že v mladem srcu dunajskega študenta, ki je hotel ostati svoboden, neodvisen človek? **CRTOMIR ZOREC**

Ob člankih o filmski kritiki

Asocialnost neke vzgoje

Gre za filmsko vzgojo in proti njej.

Ker uvodoma ugotavljam neprimerno večjo polemičnost v (statistično in citatološko) argumentiranem članku Jožeta Pogačnika v primerjavi z nihilistično-destruktivnim stališčem člankarja Francija Zagoričnika, naj se v svojem zapisu poudarjeno naslonim na izvajanjem prvega.

Ker omenjeni avtor očitno govori v imenu »osrednjega filmskega kluba« in njegove politike, govori iz neke (žal ne izkustvene) prakse, katero pa v svoji dobronamerni argumentatorski vnevi kar sam na licu mesta zapelje v dvom. V članku navedeno dejstvo, da je filmska vzgoja (in njena konsekvantna rezultanta, ki se kaže v uspehu ali neuspehu te vzgoje, op. I. G.) danes še vedno na stopnji razvitosti filma v času pred Griffithom, razkriva, da je družbena učinkovitost filmske vzgoje zgolj navidezna. Če se stopnja razvitosti filmske vzgoje v nezadržnem procesu razvijanja filma ni spremenila, potem to dovolj jasno govori, da za polno doživetje filma nista potrebni filmsko jezikovna in filmsko tehnična izobrazba (v čemer se je film razvil in za kar se omenjeni klub zavzema), ampak nekaj drugega.

Pravim za polno doživetje filma in s tem v zvezi in v zvezi s filmsko vzgojo priznavam samo filme, ki so plod (bodisi individualne, bodisi kolektivne) kreacije. Zakaj vsi neumetniški (torej neresnični, človeško nebitveni ali bistveno nečloveški) filmi so, podobno kot ostala manifestativno duhovna komunikacijska sredstva našega časa, izraz človekove samoodtujenosti in kot zgodovinsko neizogibni tudi trenutno nepresegljivi. Zatorej predlagam, da jih pustimo ob strani — ker jih zaradi praznosti ni mogoče polno doživeti.

Ostane vprašanje, kako doseči polnost doživetja. Umetniško filmsko doživetje je predvsem konfrontacija dveh vsebin (morda dveh konceptov) — umetnikove, v filmu bivajoče, in gledalčeve, na katero avtor filmskega dela apelira. Kot rezultat je možna ali prilagoditev ali konflikt ali katarza gledalca. Idealna so dela, ki izkazujejo dilektično enotnost teh psihoemocionalnih stanj. Od filma kot celote oziroma od intuitivne potence njegovih avtorjev (ali avtorja) in stopnje tehnične dovršenosti filmske govorice (ki se s prvo navedenim momentom staplja, z drugim pa živahno občeje) zavisi intenzivnost filmske izpovedi. Ker pa si gledalci po svoji notranji (psihoemocionalni) vsebini nismo enaki (ampak celo navzkrižni), še manj pa idealni, sprejemamo filmsko (in vsako) umetnino ob njeni konstantno idealni intenzivnosti različno, predvsem na omenjene tri načine, pri čemer je posebno razlika med prvim (prilagoditvijo) in ostalima dvema (konfliktom ter katarzo) posebno očitna in še bolj pomembna. Prilagoditev kot gledalčeva reakcija na (ne)doživetje filmsko delo je res značilna za povprečne gledalce (kakor za povprečne ustvarjalce), vendar nam

ta okarakterizacija nekega sloja filmskih gledalcev ne pove ničesar pomembnega za preraščanje fenomena. Zakaj pojav sam je značilen npr. tako za ZDA kot za Alžir, s to razliko (ki pa iz omenjene okarakterizacije ni razvidna), da je nekje njegovo reševanje onemogočeno, drugod pa še mogoče. Preraščanje prilagajanja kot družbenega pojava je torej odvisno od konkretne družbene situacije in pripravljenosti vsakega posameznika prerasti svojo eksistenčno pasivnost (se aktivno odreči prilagajanju, nekonfliktnosti in otopelosti). Prilaganje vodi filmsko umetnost v zbanalizirano trgovanje: delajmo take filme, ki jih ljudje radi gledajo. Obojestranska odpoved svobodni, ustvarjalno motivirani osebnosti — prilagoditev filmskega avtorja gledalcu in gledalca filmskemu avtorju — vodi v izdajstvo filmske (in vsake) umetnosti, v morbidno hlastanje za kičom, mitološkimi blazinami, sladkimi lažmi — v dvourno samopozabo (kot je ironično zapisal F. Z.) in v fundamentalni konsekvenci v izdajo idealov socialistične revolucije, ki nas (še vedno) določa.

Takoj, ko pride gledalec v konflikt s pričujočo umetnino, ali pa ob njej (po konfliktu) doživi katarzo, ni nič več pasiviziran potrošnik, preobrazi se v potencialnega proizvajalca z najbolj žlahtnim akcentom — v ustvarjalca. Tako kreacija kot najbolj čisto komunikacijsko sredstvo združuje dva subjekta v najčistejšem družbenem razmerju, pogojenem po neodtujenih potrebah po človečnosti in resnici. Takšno občejevanje bi kar najbolj ustrezalo prej postavljenemu normativu (popolnosti doživetja), čigar korenine segajo globoko v družbeno strukturo biti. Neposredna motivacija je prav gotovo potreba. Kdo je sedaj kriv, da so »povprečnemu« gledalcu take neodtujene potrebe povsem tuje? Prav gotovo ne člani filmskega kluba, ki so ob dejstvu, da so najboljše filmske dela škandalozno slabo obiskana, spoznali problem v nezvojenosti gledalcev in pričeli biti boj s tem namišljenim sovražnikom. Kaj ni iluzorno pričakovati, da bo delovni človek, zaslužjen po nesvobodnem delu, ki mu kljub odtujenosti prinaša, telesne in psihične užitke, zahteval (in izbojeval) nekakšne resnice, ki mu bodo nagrizle vest in izpodkopale njegov religiozen mir v službi predmetov. Rekreativna ni trenutek premisleka, dvoma, konflikta, upora; rekreativna je zabava, je odtujena potreba s končnim ciljem samopozabljenja. Člani kluba so si zgradili utilitaristično varne pozicije, s katerih hočejo ljudem vcepiti vedenje, da je nek film dober, zato ker ni slab. Ko bodo ljudje zahajali v kino zaradi dobrih (in ne slabih) filmov, bo njihov namen dosežen. S tem odtujen odnos potrošnika do umetnine še vedno ne bo dosegel fundamentov, iz katerih izhaja. Samo asocialna vloga osrednjega filmskega kluba bo razkrinkana.

IZTOK GEISTER

Sonji so vzeli mrtvega moža

Na Jesenicah se je pretekli teden zgodila tragedija. V petek okoli 19.30 ure se je na Cesti 1. maja smrtno ponesrečil 23-letni DUSAN ČUDIČ, zaposlen v jeseniški železarni kot član delovnega kolektiva Industrijskega montažnega podjetja iz Ljubljane. Iz stranske ceste je pripeljal na Cesto 1. maja in se zaletel

v sredino tovornega avtomobila LJ 273-88, last gradbenega podjetja »SAVA« z Jesenic, ki ga je opravljal IVAN CEPIC. Nezavestnega ponesrečenca so takoj odpeljali v ljubljansko bolnišnico, vendar je pred operacijo podlegel poškodbam. Ponesrečeni je bil doma iz Bosne in živel kot partizanska siro-

ta že od petega leta starosti od doma. Izučil se je za električarja in je bil nekaj let zaposlen pri IMP LJUBLJANA. Pred štirimi meseci je odslužil vojaški rok in se pred dobrim mesecem poročil z dvajsetletno Jeseničanko, dijakinjo kranjske ekonomske šole. Smrt je mlado vdovo toliko bolj

prizadela, ker so prišli sorodniki in zahtevali truplo pred pokopom. Podjetje IMP Ljubljana je že naročilo pogreb in pristalo, da plača stroške, vendar svojci, ki so prišli iz Bosne, pokopa niso dovolili. Zanje je bila komaj mesec dni poročena Sonja le ljubica pokojnika in niso odnehali, dokler žena ni PRISTALA

na prevoz trupla svojega moža v neznano.

- Po mesecu dni zakonskega življenja se ji je
- mož smrtno ponesrečil
- in še mrtvega je morala
- odstopiti ljudem, ki jih
- doslej še nikoli ni videla.

POLDE ULAGA

FILMSKI

VRTILJAK

Eden najuspešnejših ameriških filmov zadnjega leta je bila satira »Balkon« Josepha Stricka po odrskem delu Jeana Geneta, v katerem sta zaigrala odlična Shelley Winters in Peter Falk

Italija

Jubilejno Shakespearovo leto bodo počastili tudi italijanski filmski ustvarjalci. Režiser Riccardo Freda snema »Julijo in Romeo« z Angležinjo Rosemary Dexter in Geronimom Meynierjem v naslovnih vlogah. Samo s tem, da je obrnil naslov, si seveda Freda še ni zagotovil, da bo uspel kaj bolj kot njegov rojak Renato Castellani z »Romeom in Julijo« pred nekaj leti.

V seriji italijanskih dolgotrajnih dokumentarnih filmov se obetata dve novi deli. Enzo Peri snema za producenta Dina de Laurentiisa, ki se po svojem velikopoteznem (ali megalomanskem?) projektu »Biblija« sodeč zelo zanima za to tematiko, film o svetu religije z naslovom »Velika verstvas«.

Francesco Rosi, avtor odličnih, v dokumentarnem stilu posnetih »Rok nad mestom«, pa je s snemalcem Giannijem di Venanzo odšel v Španijo z obljubo, da bo s svojim ostrim in neizprosno filmskim očesom razkril po Južni Italiji še Španijo in razbil posladkano turistično-folkloristično sliko Spancev in njihove domovine. Ali bo Papa Franco za to?

Francija

Slavni, prosluli, neuničljivi in sporni razbijalec starih filmskih vrednot in ustvarjalec novih(?): Jean-Luc Godard ali »ženska je ženska do zadnjega diha in živi svoje življenje« — »On« je torej spet sredi dela. Snema namreč filma »Arthur, Fanny, Anouchka« po romanu »Golobnjak« D. in B. Hitchens. Anouchka (ali Anjuška) je

seveda njegova Anna Karina, ona druga dva pa sta Sami Frey in Claude Brasseur.

Režiser Henri Decoin snema z Eddiejem Constantinom, Charlesom Belmontom, Daphne Dayle, Barbaro Somers in Paulom Frankeurjem film »Nick Carter razbije vse«. Kar primeren naslov za Eddieja, čigar ime bo njegovim prijateljem povedalo vse ostalo o tem filmu.

Dobri stari Fernandel, pa Sandra Milo in Maurice Chevit igrajo glavne vloge v filmu »Filemonov kompleks«. Njegov veliki nasmeh je neutrudljiv, čeprav je smeh, ki ga izziva, že utrujen...

Združene države

Arthur (Cudodelka) Penn snema komedijo iz sodobnega življenja »Mickey Ena«, zgodbo o človeku, ki raz-

iskuje svojo skrivnostno preteklost, da bi ugotovil, kaj ga čaka v prihodnosti. Večino filma bodo posneli zunaj ateljejev — v nočnih zabaviščih in na nočnih cestah vlemesta. Poleg Warrenja Beatyja igrajo Alexandra Stewart, Hurd Hatfield in Teddy Hart.

V Dallasu je po scenariju Harolda Hoffmana režiser Larry Buchanan posnel film o procesu zoper Kennedyjevega morilca — se pravi film o tem, kakšen bi lahko ta proces bil, če... Premiera filma bo predvidoma junija.

»KRİK STRAHU« angleškega režiserja Setha Holta je obrtniško solidno narejena in napeta, drugače pa — no-saj-veste — kakšna zgodbica o bogati dedinji Susan Strassberg, kateri delata bolj ali manj prijetno družbo Ronald Lewis in Ann Todd.

»NOČNI DIREKTOR« znanega sovjetskega režiserja Josefa Heifitza (Dama s psičkom) je komedija o družini delavcev v ladjedelnici in o njenih težavah, ko se delo na njihovem gradbišču modernizira. V filmu igrajo S. Lukanov, Boris Andrejev, V. Kuznecova in Aleksej Batalov.

»VOJNI HEROJ« ameriškega režiserja Bertha Topperja je drama o dvomljivem junaku v (prav tako dvomljivi) korejski vojni, v katerem igrajo Tony Russel, režiser in Baynes Barron. Kot vse v filmu, je tudi sam film dvomljive vrednosti...

Režiser Vincente Minnelli, ki je predvsem znan po odličnih musicalih, snema film po komediji Georgea Axelroda »Na svidenje, Charlie« s Tonyjem Curtisom in Debbie Reynolds v glavnih vlogah.

Odlični avtor filmskih komedij Billy Wilder (Nekateri so za vroče, Apartma) po Las Vegasu, v Palm Springsu in Hollywoodu snema novo zabavno storijo »Poljubl me, prismojca« z obetajočo igralsko zasedbo: Peter Sellers, Dean Martin in Kim Novak!

Velika Britanija

John Gullermin (Valček toreadorjev) režira za ameriško družbo Fox film »Topovi v Batasiju« z igralci Richardom Attenboroughom, Jackom Hawkinsom in Floro Robson. Film se vrti okrog revolucije v neki namišljeni afriški državi, ki je pravkar postala neodvisna. Vsekakor tema ni neaktualna, posebno še za Angležel!

Angleška kričaška skupina štirih fantov z impozantnimi frizurami in malo manj impozantnimi glasovi — »Beatles« je uspela že tako daleč, da že govorijo o novi obliki norosti, imenovani »beatlemaria«. To je obenem tudi naslov filma, ki ga snema režiser Dick Lester in v katerem poleg kričečih-jokačih sentimentalnežev — »Beatlesov« nastopa še Wilfred Brambell.

Gerald Thomas snema deveti film iz serije komedij

»Carry on...« (»Nadaljujte...«), ki se je začel z »Nadaljujte, sestra«. Najnovejši zvarek v tej dostikrat vulgarno komični seriji bo imel naslov »Nadaljujte z vohunjenjem«, igrata pa Kenneth Williams in Charles Hawtrey.

Zahodna Nemčija

V Nemški zvezni republiki se zgodi zelo malo novega, alj pa nemški filmarji ne marajo o tem govoriti. Vsaj tako bi človek sklepal po filmih, ki jih tam snemajo. Zdaj so na primer v delu »Old Shatterhandova največja pustolovščina« na Divjem Zahodu, kot si ga predstavlja Karl May in režiser Hugo Fregonese in po katerem strašijo Lex Barker, Pierre Brice in Dahlia Lavič. »Fantom iz Soha« seveda govori o londonskem podzemlju (mimogrede: nekdo je ob seriji nemških kriminalk po Wallacovih romanih pisal o njihovi »protiangleški politični tendenci« — povsem neupravičeno?); režiser je tu J. F. Gotlieb, igralca pa Dieter Borsche in Barbara Rütting.

»Svejkova mlada leta« snema Wolfgang Liebeneiner s Petrom Alexandrom, Guntherjem Philippom in Susi Nicoletti. Kurt Wilhelm pa končno snema »Švedsko devico« s Thomasom Fritschem, Paulom Hubschmidom in Elizabetho Müller. Vse kaže, da vsaj kot turisti in v filmu Fritzl še vedno hrepenijo po tujih krajih...

Žito v ame- riški civilizaciji

Indijansko dekle okopava koruzo z motlko, ki so jo napravili iz bizonove kože. — Zgodovina motlike je nejasna. Poznali so jo v vzhodnem delu ZDA, medtem ko v Mehiki in vsej južni Ameriki ni nihče vedel zanjo

Stari in novi svet

Od kod izvira današnja civilizacija Novega sveta ni težko ugotoviti. Glavna in najbolj posebna značilnost so različne vrste žit in živinoreja. Še danes pomeni pšenica potomcem Novega sveta glavno žitarico.

Veliko je podobnosti med Starim in Novim svetom, še več pa je razlik. Kljub tolikemu žitnemu bogastvu Azteki in Inki niso poznali mlina. Žito so trli s posebnim ploskim, nekoliko vzbočenim kamnom, ki so ga imenovali *metate*. Potrebna je bilo veliko časa, da so se trda zrna spremenila v moko. Tudi krav, konj, ovac in prašičev niso poznali. Namesto pluga so uporabljali enostavno palico, ki je imela posebno obliko, podobno naši lopati. To je bil nekak ročni plug. Spanceem, ki so prvi odkrili te praprebivalce ameriškega kontinenta, so se zdeli Azteki in Inki neznan. Celó nekak prezir so čutili do njih. Morda zato, ker ti niso poznali niti topov, jeklenega orožja, kovinskih oklepov, niti konj, volov ali voz. Glavna je bila samo moč človeka.

Nekaj znanja so Azteki in Inki pridobili pri barbarskih plemenih, ki so živeli na njihovih mejah. Za pridobitve in junaštva Novega sveta, ki so jih španski osvajalci prinesli s seboj, se sploh niso zmenili. Na to, da bi mogla obstojati še ena zemeljska polobla, niso niti pomislili. Nečemu pa so se začudili ob prihodu Spanceev. Strmeli so v tisto, kar so prišleki prinesli s seboj. Nezaslišano čudno orožje, ovce in konje. Tudi znanje in bistroumnost so začutili v teh tujih obrazih. Prav to pa jih je popolnoma razorožilo. Inki in Azteki so klonili pred njimi.

Sibirski lovci so bili prvi

Prvá človeška bitja, ki so odkrila Ameriko, so bili primitivni sibirski lovci, ki so živeli v kamni dobi. To je bilo v poznem pleistocenu. Takrat so zadnji težki sloni živeli v močvirnatih predelih Severne Amerike. Kamenje, divji konji in visoki, dolgonogi bizoni pa so se zadrževali na prostranih travnatih stepah. V jamah, primernih njihovi velikosti, so imeli ogromni lenivci svoje brloge. Ostalih divjih živali, ki žive še danes, je bilo tudi takrat veliko.

Tako so se sibirski lovci nenadoma znašli v bogatem lovišču, daleč od sovražnikov in dobesedno obdani z divjačino, ki je ni bilo težko doseči. Živali so bile podobne tistim, ki so jih lovili doma. Samo rastline so bile skoraj vse čisto drugačne, nepoznane. Sprva jih niso upali

uporabljati, kasneje so pa ugotovili, da niso prav nič nevarne in da lahko dobro popestrijo hrano. Te je bilo vsepovsod dovolj. Prebivalstvo je silovito hitro naraščalo. Ko je skupina postala prevelika, se je razdelila. En del je ostal, drug pa si je poiskal nov kraj za naselitev. Tako so se spreminjali tudi jeziki. Nič čudno ni, da so raziskovalci odkrili v Novem svetu okrog 1500 različnih jezikov.

S preseljevanjem se je pojavilo novo vprašanje. Kako prenesti koristne rastline tja, kjer jih ni? Do tedaj, ko so dosegli najvišji vrh Andov, so iztrebili že veliko divjačine. Rastlinstvo pa se je razvijalo dalje, kljub temu, da ga je človek veliko porabil za hrano. V Andih je narava najbujnejše uspevala. Tam je bilo največ užitnega rastlinja. Prišleki so se tako začeli ukvarjati s poljedelstvom.

Prvi raziskovalci so našli koruzo v dolini Mississippi, od Quebeca na severu do Floride na jugu, v nižinah južne Amerike, v Andih in celo na daljnji Patagoniji. Arheologi pa so odkrili njen izvor v Andih in Mehiki — pri Inkih in Aztekih.

Katera žitarica je bila prva?

Malo verjetno je, da je bila koruzo prva rastlina, ki so jo začeli zavestno gojiti, čeprav bi to po njeni veliki razširjenosti lahko sklepali. Vendar to ne drži popolnoma. Ugotovili so, da so praljudje v nekaterih jamah v Kantuckyju in Arkansasu dolgo pred pojavom koruze gojili sončnice.

Ljudje v Novem svetu so počasi odbirali užitne rastline boljše kakovosti. Tako se je zgodilo s koruzo, krompirjem, fižolom, »kikirikijem«, bučami in ananasom. Z vsem tem naravnim bogastvom Novega sveta pa Stari svet ni mogel tekmovati. Samo prisvojil si ga je. To prisvajanje je šlo tako daleč, da je bilo nazadnje težko dokazati izvor rastlin v Novem svetu. Evropa je koruzi takoj nadela ime »turško žito«. Morda zato, ker so Azteki puranom rekli Turki in ker so jih s koruzo hranili. S tem v zvezi je tudi dejstvo, da so Turki prvi sprejeli koruzo. Isto se je zgodilo neki vrsti krompirja, ki nosi ime po Irski.

Čeprav je koruzo toliko pomenila in še pomeni, je pšenica stopila na njeno mesto kot glavni vir kruha, življenja. Koruzo bi bila lahko dober pšenični nadomestek, toda današnje prebivalstvo jo uporablja skoraj izključno le še za živalsko krmo.

Preradila: TONCI JALEN

Španski raziskovalci, ki so kmalu sledili Krištofu Kolumbu v Ameriko, so na svoji poti odkrili dve veliki ljudstvi, Azteke v Mehiki in Inke v Peruju. Napisali so mnogo knjig, v katerih so skušali dokazati, da ti dve državi nista bili prav nič podobni Španiji, Franciji in Angliji v letu 1492; deželi Aztekov in Inkov sta bili drugačni zato, ker nista bili moderni, ampak sta močno spominjali za zgodnji Egipt, Ur in Indus. V nasprotju s Starim svetom so Azteki in Inki bili še v bronasti dobi in ponekod celo v kamni in so šele tedaj počasi začeli napredovati. Staremu svetu se je to zgodilo že pred 2000 leti.

Celo na lončenih steklenicah, ki so jih sami izdelovali, so Peruanec upodabljali koruzo

RADIJSKI SPORED

VELJA OD 16. DO 22. MAJA

Poročila poslušajte vsak dan ob 5.15, 6., 7., 8., 10., 12., 13., 15., 17., 22., 23. in 24. uri ter radijski dnevnik ob 19.30. Ob nedeljah pa ob 6.05, 7., 9., 12., 13., 15., 17., 22., 23. in 24. uri ter radijski dnevnik ob 19.30

SOBOTA — 16. maja

8.05 Vedre melodije za konec tedna — 8.55 Radijska šola za nižjo stopnjo — 9.25 »Majski izlet« — 9.50 Ritmi latinske Amerike — 10.15 Pihalni orkester LM — 10.35 Estonska in letonska zborovska glasba — 11.00 Pozor, nimaš prednosti — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Vedri zvoki — 13.30 Glasbeni sejem — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.40 Poje zbor »Dušan Jereb« iz Novega mesta — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Gremo v kino — 17.35 Pesmi in plesi jugoslovanskih narodov — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Recitali znamenitih pevcov — 18.45 Novo v znanosti — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Z obiska na Jesenicah — 20.20 Usodni Toledo — 21.08 Sobotni ples — 22.10 Oddaja za naše izseljence — 23.05 Za prijeten konec tedna

NEDELJA, 17. maja

6.00 Dobro jutro — 6.30 Napotki za turiste — 7.40 Pogovori s poslušalci — 8.00 Mladinska radijska igra — 8.40 Drobne skladbe velikih mojstrov — 9.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — I. — 10.00 Se pomnite, tovariš — 10.30 Ura v orkestralnem studiju — 11.30 Nedeljska reportaža — 11.50 Godala vam igrajo — 12.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — II. — 13.30 Za našo vas — 13.50 Koncert pri vas doma — 14.10 Radi bi vas zabavali — 15.05 Danes popoldne — 16.00 Humoreska tega tedna — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Izberite svojo popevko — 21.00 Velika prijateljstva — 22.10 Plesna glasba — 23.05 Iz novejšje italijanske glasbe

PONEDELJEK, 18. maja

8.05 Poje Sentjurski oktet — 8.25 Pisani orkestri in zborci — 8.55 Za mlade radovedneže — 9.25 Iz vlog sopranistke Nade Vidmar — 10.15 Arija, Improvisata in Pastorale — 10.35 Naš podlistek — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Pozor, nimaš prednosti — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Melodije vzhodnih dežel — 13.30 Glasbeni sejem — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.15 Zabavna glasba — 15.45 S knjižnega trga — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Iz opernega sveta — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Iz filmov in glasbenih revij — 18.45 Družba in čas — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 skupni program JRT — 22.10 Jugoslovanski

pevcji zabavne glasbe — 23.05 Literarni nookturno — 23.15 Nočni akordi

TOREK, 19. maja

8.05 Lepe melodije — 8.35 Narodne in domače viže — 8.55 Radijska šola za srednjo stopnjo — 9.25 Majhni zabavni ansambli — 9.45 Lipovškovi samospjevi — 10.15 V tričetrtinskem taktu — 10.40 Jernej išče pravico pri županu in županu — 11.00 Pozor, nimaš prednosti — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Med domačimi ansambli in solisti — 13.30 Baletni intermezzo — 14.05 Radijska šola za višjo stopnjo — 14.35 Priredbe slovenskih narodnih — 15.15 Zabavna glasba — 15.30 V torek na svidenje — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Koncert po željah poslušalcev — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.10 V ritmu bbssa nove — 18.25 Plesni orkester RTV Ljubljana in njegovi solisti — 18.45 Na mednarodnih križpotjih — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Mariborski komorni zbor poje pesmi sodobnih skladateljev — 20.20 Radijska igra — 21.20 Večer skladateljca Rista Savina — 22.10 Glasbena medigra — 22.15 Skupni program JRT — 23.05 S popevkami po svetu —

SREDA, 20. maja

8.05 Jutranji divertimento — 8.55 Pisani svet pravljic in zgodb — 9.25 Poslušajte kaj pojo na vzhodu — 10.15 Zbor Roger Wagner poje pesmi raznih narodov — 10.45 Človek in zdravje — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Pozor, nimaš prednosti — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Slovenski pevci zabavne glasbe — 13.30 Od Glinke do Stravinskega — 14.05 Radijska šola za srednjo stopnjo — 14.35 Vedri zvoki — 15.40 Komorni zbor RTV Ljubljana poje slovenske pesmi — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Chopin — skladatelj — 17.35 Iz fonoteke radia Koper — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Mojstri orkestrske igre — 18.45 Ljudski parlament — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Plesni orkester Ray Conniff — 20.30 Odlomki iz Mozartovih oper — 22.10 Majhni zabavni ansambli — 23.05 Literarni nookturno — 23.15 Od popevke do popevke

ČETRTEK, 21. maja

8.05 Z opernih koncertnih odrov — 8.55 Radijska šola za višjo stopnjo — 9.25 Od Beograda do Moskve — 10.15 Pihalni orkester Radia Leipzig — 10.30 Pet minut za no-

vo pesmice — 11.00 Pozor, nimaš prednosti — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Za prijetno razvedrilo — 13.30 Glasbeni sejem — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.15 Zabavna glasba — 15.40 Literarni sprehod — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Klavir v ritmu — 17.15 Turistična oddaja — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Skladatelj Gounod — 18.45 Ta teden v skupščinskih odborih — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napetov — 20.30 Otvoritev in prvi večer festivala »Slovenska popevka 1964« — 22.10 »Izlet« — 23.05 Vokalni solisti — 23.20 Skupni program JRT

PETEK, 22. maja

8.05 Lahka glasba — 8.30 Križem po Jugoslaviji — 8.55 Pionirski tednik — 9.25 Popularne strani domače simfonije glasbe — 10.15 Prizori iz opere »Adriana Lecouvreur« — 10.35 Novost na knjižni polici — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Pozor, nimaš prednosti — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Opoldanski domači zvoki — 13.30 Lahke koncertne skladbice z domače grede — 14.05 Radijska šola za nižjo stopnjo — 14.35 Jugoslovanski pevci zabavne glasbe — 15.15 Napotki za turiste — 15.20 Zabavna glasba — 15.45 Jezikovni pogovori — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Na obisku pri baročnih mojstrih — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Pesmi borbe in dela — 18.30 Pripoveduje nam — 18.45 Iz naših kolektivov — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Godala v ritmu — 20.10 Tedenski zunanjepolitični pregled — 20.20 Lahka glasba — 20.30 Drugi večer festivala »Slovenska popevka 1964« — 22.10 Melodije za razpoloženje — 23.05 Plesni orkester Armando Trevajeli — 23.20 Skupni program JRT

K I N O

Kranj »CENTER«

16. maja amer. film NORCIJE V OPERI ob 16. uri, ital. barv. CS film VSAKA NOČ NOVO LETO ob 18. in 20. uri; premiera amer. filma VOJNI HEROJ ob 22. uri
17. maja amer. film NORCIJE V OPERI ob 10. in 17. uri, ital. barv. CS film VSAKA NOČ NOVO LETO ob 15. in 19. uri, premiera angl. filma KRIK STRAHA ob 21. uri
18. maja nemški film SOVRASTVO BREZ MILOSTI ob 18. in 20. uri
19. maja nemški film SOVRASTVO BREZ MILOSTI ob 18. in 20. uri
20. maja angleški film KRI STRAHA ob 18. in 20. uri
Kranj »STORZIC«
16. maja amer. film NORCIJE V OPERI ob 9. uri, italijanski film LOCITEV PO ITALIJANSKO ob 16. uri, japonski barv. film YOJIMBO — TELESNA STRAZA ob 18. uri, sovj. barv. film IDIOT ob 20. uri; premiera nemškega filma SOVRASTVO BREZ MILOSTI ob 22. uri
17. maja japonski barv. CS film YOJIMBO — TELESNA STRAZA ob 10. uri, amer. film NORCIJE V OPERI ob 14. uri, ital. film LOCITEV PO ITALIJANSKO ob 16. in 20. uri, japonski barv. CS film YOJIMBO — TELESNA STRAZA ob 18. uri
18. maja amer. film VOJNI HEROJ ob 16., 18. in 20. uri
19. maja amer. film VOJNI HEROJ ob 16., 18. in 20. uri
20. maja amer. film VOJNI HEROJ ob 16., 18. in 20. uri
Naklo
17. maja ital. film ROCCO IN NJEGOVI BRATJE ob 16. in 19. uri
Stražisce »SVOBODA«
20. maja nemški film SOVRASTVO BREZ MILOSTI ob 20. uri
Jesenice »RADIO«
16. do 17. maja franc. barv. film ZASEBNO ŽIVLJENJE
18. maja nemški barv. film KRALJ CARDASA
19. do 20. maja franc. VV film ROKE KVISKU
21. maja nemški film GERINGOV SOSOLEC
Jesenice »PLAVZE«
16. do 17. maja franc. VV film ROKE KVISKU
18. do 19. maja franc. barv. VV film ZASEBNO ŽIVLJENJE
21. do 22. maja jap. CS film ZARADI LJUBEZNI
Zirovnica
16. maja nemški film POROCNI URAD AURORA
17. maja franc. ital. barv. CS film OBLEGANJE SIRAKUZE
20. maja franc. barv. VV film ZASEBNO ŽIVLJENJE
Dovje
16. maja franc. ital. barv. CS film OBLEGANJE SIRAKUZE
17. maja nemški VV film POROCNI URAD AURORA
21. maja franc. barv. VV film ZASEBNO ŽIVLJENJE
Kroška Bela
16. maja jap. CS film ZARADI LJUBEZNI
17. maja amer. barv. film ZADNJI MRAK
18. maja franc. VV film ROKE KVISKU
Kranjska gora
16. maja amer. barv. film ZADNJI MRAK
17. maja japonski CS film ZARADI LJUBEZNI
21. maja franc. VV film ROKE KVISKU

Ljubno

16. maja franc. film ZANKA OKROG VRATU ob 20. uri
17. maja jugosl. film PESČENI GRAD ob 16. uri

Duplica

16. maja japonski barv. CS film LJUDJE S PLANETA TAJNOSTI ob 20. uri
17. maja japonski barv. CS film LJUDJE S PLANETA TAJNOSTI ob 15., 17. in 19. uri
19. maja nemški film DRAGA OSTANI Z MENOJ ob 18. uri
20. maja nemški film DRAGA OSTANI Z MENOJ ob 20. uri

Radovljica

16. maja amer. barv. CS film JUPITEROVA LJUBICA ob 20. uri
16. maja amer. VV film KRVNIK IZ NEVADE ob 18. uri
17. maja amer. barv. CS film JUPITEROVA LJUBICA ob 16. in 20. uri
17. maja jugosl. film DVOJNI OBROČ ob 18. in 10. uri dopoldne
19. maja zap. nem. film POROCNI URAD AURORA ob 20. uri
20. maja zap. nem. film POROCNI URAD AURORA ob 18. in 20. uri
21. maja amer. barv. film POLET V BODOČNOST ob 20. uri
22. maja francoski film DEKLE V IZLOZBI ob 20. uri

gledališče

PRESERNOVO GLEDALIŠČE V KRANJU

PONEDELJEK — 18. maja
Za IZVEN — KONCERT SOLISTOV IN HARMONIKARJEV glasbene šole Kranj
PETEK — 22. maja
Ob 20. uri za IZVEN — KONCERT ZENSKEGA ZBORU MADRIGALISTOV iz Hollandije

IZZREBANI RESEVALCI PRVOMAJSKE NAGRADNE KRIZANKE

IZZREBANI SO BILI:

1. nagrada (10.000 din): Cj-rila Cuderman, Kranj, Komunalna banka — 2. nagrada (5.000 din): Ivo Triler, Kranj, Skofjeloška 50 — 3. nagrada (3.000 din): Vinko Brenk, Kranj, Skofjeloška 19 — 4. nagrada (2.000 din): Mira Pirc, Kranj, Zupančičeva 10 — 5. do 10. nagrada (po 1.000 din): Marija Kovač, Kranj, Tavčarjeva 37a; Marija Brenk, Kranj, Skofjeloška 19; Vinko Brenk, Kranj, Skofjeloška 19; Andrej Perne, Kranj, Titov trg 12; Marjan Engelman, Kranj, Stane-ta Zagarja 11; Andrej Perne, Kranj, Titov trg 12.
Izberani reševalci bodo nagrade prejeli po pošti.

Humoreska

Znanstveniki si še danes niso na jasnem, kako naj razložijo nenavadne pojave v tovarni »Alpskart« tam nekje pod belimi gorenjskimi vrhovi. Nekateri so gotovo še vedno mnjenja, da so bili v strojih skriviti magnetofoni ali zvočniki, toda saj vendar dobro vemo, kako skrbno so posebne tehnične ekipe in komisije prebrskale drobne sleherne stroje, iz katerega so prihajali čudni glasovi. Da, prav ste prebrali, stroji v »Alpskart« so lepega dne spregovorili in s svojim govorjenjem in opazkami vnesli nemir in nered v delovni kolektiv in njegovo okolico. Zlobni jeziki so trdili, da se je to zgodilo zato, ker so bili delavci in delavke preveč molčečih ust in si niso upali ničesar ziniti, kadar je bila priložnost in potreba, pa so jim potemtakem mrtvi stroji dali pošten vzgled.

Pride skozi halo recimo novo-pečeni inženirček in se naduto obregne ob mojstra: »Tovariš mojster, ali se vam ne zdi, da zadnje čase čudno zmanjkuje žebelj in raznih manjših kosov orodja? Dobro bo, če bi vratar vašim ljudem pri odhodu pregledal žepa in torbe!« Pa tedajci zakruli iz bližnjega stroja: »Oha, tovariš inženir, kaj pa tisti merilni aparati, ki ste jih uzeli domov in jih pod roko prodali?« Vidite, take zgage so bili tile stroji!

Ali: gre delavka tja, kamor so še presvetli cesar peš hodili, pa ko se vrne, jo mojster nahruli: »Kod hodiš toliko časa, smrkelja?« In še preden se dekle zave, zatuli stroj: »Kaj pa ti delaš v gostilni med delovnim časom, tovariš mojster?«

Pa: razlaga direktor visokim možem, da je treba nujno najeti investicije in razširiti obrat. »Ves kolektiv je takega mišljenja!« zaključijo. »Figo!« se zadere stroj. »Kolektiv pravi, da bi raje razmislili, kako bi boljše izkoristili stroje, ki so komaj šestdesetodstotno izkoriščeni!«

ČUDEŽ V TOVARNI

Naj bo že kakor boče, kovinski služabniki našega delovnega človeka so storiли to, kar je bilo v »Alpskart« že skrajni čas storiti: prišli so kritizirati.

Nikar si ne mislite, da so morebiti neutrudljivo klepetali kot uradnice v kaki pisarni. Nak, lepo spodobno so molčali in le od časa do časa je kateri spustil na dan kako močno. To navsezadnje še ne bi bilo tako hudo, ko nesrečni stroj tega ne bi napravil takrat, kadar je bilo v bližini več ljudi in med njimi vsaj en član DS in UO ali celo direktor, sekretar, visokokvalificirani strokovnjak in ljudje podobne sorte. Najkrepkejšje izjave pa so si jezikavi stroji pribrarili za čas, ko je po tovarni stikal kdo iz občine, banke, časopisa in sosednjih podjetij. Takrat so se stroji obnašali skrajno nesramno in kar je bilo najbolj brezupno, nisi jim mogel zamašiti ust niti jih prijeti za jezik, kot to lahko storiš s človeškimi kritikanti, kajti, lepo prosim, kdo je že videl, da bi mel stroj usta ali jezik?

In tako so stroji razsajali kar naprej. Vtikali so se v (nedelo sindikata, se posmebovali vsemogočnim strokovnim kolegijem, šteli kilometre, ki jih je direktor prevozil s tovarniškim mercedesom po privatnih opravkih, se zmrdovali nad diktiranimi odločitvami delavskega sveta, se krobotali borbi za stolčke ob integraciji in v zboru zvižgali kadar je kateri od delavcev dobil nezakonito odpoved. Kdo ve, kaj bi še skuhali, če se vodilni kader ne bi odločil in sklenil, da jih proda. Kot bi mignil, so sestavili znanstveni elaborat, v katerem je bilo neizpodbitno dokazano, da je nadaljni razvoj podjetja nujno potrebna temeljita reorganizacija strojnega parka in da je treba nekatere nerentabilne stroje takoj prodati, pa čeprav pod ceno. Zanimivo, strokovna analiza je pokazala, da so najmanj rentabilni ravno govoreči stroji. Nemudoma so jih postavili v skladišče, kjer naj počaka jo kupcev.

Kajti čudo prečudno glej, kupcev še ni bilo doslej!

VILKO NOVAK

HOROSKOP

VELJA OD 16. DO 22. MAJA

OVEN (21. 3. — 20. 4.)

NE DELAJ si skrbi zaradi nekega kovinskega predmeta in sosedovih čenč. Tisto, kar slišiš v torek na cesti, te že v četrtek osreči. Globok pogled in vzdih zaskrbita domače.

BIK (21. 4. — 20. 5.)

NE TOLMACI svojih misli preveč na glas, sicer se daš še bolj v zobe. Zmernost v družbi in potrpežljivosti in strpnosti bo potrebno še precej — nov val moralnega napada. Zapoznalo darilo te razveseli in misliš na revanš.

DVOJČKA (21. 5. — 20. 6.)

V SLUŽBI vsem zapreš sapo, ko udariš po mizi in nekaj rečeš. Zadoščenje najdeš doma in pri dragi osebi, pa čeprav bo malce muhasta. Izlet in prijetni spomini.

RAK (21. 6. — 22. 7.)

POPOLDANSKO srečanje ti požene kri v glavo. Na nepravem mestu se ti jezik razveže; žalovanje za nepremišljenimi besedami nadkrili razmišljanje na dopust in honorarno delo.

LEV (23. 7. — 22. 8.)

PRIJETNO presenečenje in vzhicenost v nedeljo popoldne zna biti po eni strani tudi usodno: zagoriš med dvema ognjema. Sivi lasje zaradi neke obljube — štetje kozarcev bo brezplodno. Kavalarstvo z dežnikom.

DEVICA (23. 8. — 22. 9.)

PREMISLJEVANJE o vsakodnevnih težavah ne obrodi nobenih sadov, zato se ne izogibaj družbe. Veselje z otrokom in skrbi za radi starejše osebe. Obisk.

TEHTNICA (23. 9. — 22. 10.)

OPRAVLJIVCE prikrajšaš za užitek, kmalu pa se nehote postaviš v njihovo vlogo. V noči od torka na sredo moreče sanje; pozabiš jih na petkovem (opazovanem) sprehodu.

SKORPIJON (23. 10. — 22. 11.)

ZDAJ je čas za uresničitev stare želje. Nekomu izkažeš hvaležnost za moralno in materialno pomoč. Na poslovnem področju zablestiš. Zaupen pogovor.

STRELEC (23. 11. — 22. 12.)

ZA OKROGLO mizo se v petek obudijo stari spomini, zato bo sobota daljša kot ponedeljek. Zaradi okrogle stvari se spreš s prijatelji, vendar stavo dobiš.

KOZOROG (23. 12. — 20. 1.)

JAVNO priznanje ti stopi v glavo, zato se zameriš prijateljem, prijateljci pa ne. Prehlad zaradi predolgih večernih sprehodov in godrnjanje sosedov.

VODNAR (21. 1. — 19. 2.)

SPREJMES neko obveznost, ki te prikrajša za potreben počitek in prepovedane užitke. Moreč telefonski pogovor.

RIBI (20. 2. — 20. 3.)

NAPOSLED se ti le uresničijo pozimi rojene želje. Nestanovitnost na srčnem področju izvabi dragi osebi solze. Navdušenje za nove »konjičke«. Izlet in pismo.

TELEVIZIJA

SOBOTA — 16. maja

RTV Zagreb 18.00 Poročila — RTV Beograd 18.05 Gledališče ob 18.05 — RTV Ljubljana 19.00 TV obzornik, 19.20 Serijski poljudnoznanstveni film, 19.50 Kaj bo prihodnji teden na sporedu — RTV Beograd 20.00 TV dnevnik — RTV Ljubljana 20.30 Propagandna oddaja — RTV Beograd 20.45 »Strehe« — oddaja iz serije — RTV Ljubljana 21.45 Filmska zgodba o dr. Kildareju, 22.35 Poročila

NEDELJA — 17. maja

RTV Beograd 11.00 Kmetijska oddaja — RTV Zagreb 11.30 Serijski film — Intervju zija 16.50 Nogomet CSSR: Jugoslavija — RTV Ljubljana 19.00 Mladinski TV klub — RTV Beograd 20.00 TV dnevnik — RTV Ljubljana 20.45 Metež — TV drama, 21.45 Poročila

PONEDELJEK — 18. maja

RTV Ljubljana 10.40 TV v solih, 15.20 Ponovitev šolske ure — RTV Zagreb 17.30 Tečaj angleškega jezika, 18.00 TV v solih — RTV Ljubljana

18.30 Poročila, 18.35 Lutkovni in risani filmi, 19.00 TV obzornik — RTV Beograd 19.30 Tedenski športni pregled, 20.00 TV dnevnik — RTV Ljubljana 20.30 Celovečerni film, 22.00 Likovna oddaja, 22.30 Poročila

TOREK — 19. maja

NI SPOREDA!

SREDA — 20. maja

RTV Ljubljana 17.00 Rusščina na TV, 17.30 Angleščina na TV, 18.00 Poročila, 18.05 Strašni zmaj — TV slikanica, 18.20 Pionirski TV studio, 19.00 TV obzornik, 19.30 Spre-

hod skozi čas — RTV Beograd 20.00 TV dnevnik — RTV Ljubljana 20.30 Cik-cak — RTV Zagreb 20.45 Na kraju samem — RTV Ljubljana 21.45 Kulturna kronika, 22.15 Inspektor Leclerc — film, 22.45 Poročila

ČETRTEK — 21. maja

RTV Zagreb 10.00 TV v solih — RTV Beograd 11.00 Tečaj francoskega jezika — RTV Zagreb 17.30 Tečaj angleškega jezika, 18.00 Poročila — RTV Beograd 18.10 Na črko, na črko — RTV Ljubljana 19.00 TV obzornik, 19.30 Narodna glasba — RTV Beo-

grad 20.00 TV dnevnik, 20.30 Pet pilotov, 20.45 Boris Gurdunov, 22.15 Poročila

PETEK — 22. maja

RTV Ljubljana 17.00 Rusščina na TV, 17.30 Angleščina na TV, 18.00 Poročila, 18.05 TV filmski klub, 18.30 Poljudnoznanstvena oddaja, 18.50 Glasbeni kotiček, 19.00 TV obzornik — RTV Beograd 19.30 Zapiski izginulega, 20.00 TV dnevnik, 20.30 Propagandna oddaja, 20.45 Celovečerni film — RTV Ljubljana 22.15 Jazz na ekranu, 22.45 Poročila